

**DZIENNIK URZĘDOWY
KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO
BRZESKIEGO**

LISTOPAD

1934 R.

TREŚĆ:

72.	Przyjmowanie Obligacyj Pożyczki Narodowej na kaucje i wadja	547
73.	Podniesienie stanu sanitarnego szkół	548
74.	Kursy sportów zimowych dla nauczycieli publ. szkół powsz.	549
75.	Wizytacje hufców szkolnych	550
	Książki zalecone	552
	Komunikaty	553
	Odznaczenia w dniu „Święta Niepodległości“	555
	Ruch służbowy	557

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA.

	Organizacja pracy wychowawczej w szkole powsz. — B. Kochański	559
	Ze spostrzeżeń nad realizacją nowych programów — M. P.	583
	Akcja T-wa Popierania Budowy Publ. Szkół Powsz. w świetle liczb	586
	Streszczenie art. dr. Budzanowskiego p.t. „Wskazania do uwolnienia od rysunków i zajęć praktycznych młodzieży szkolnej“	590
	Z wydawnictw	591
	Książki dozwolone do użytku szkolnego	593
	Komunikaty	606

Przyjmuje się do druku

CENTRALNA BIBLIOTEKA PEDAGOGICZNA
(Dąbrowskiego 8)
otwarta codziennie od 16 do 20.

**KURATOR OKRĘGU SZKOLNEGO BRZESKIEGO
PRZYJMUJE INTERESANTÓW W PONIEDZIAŁKI
I PIĄTKI OD GODZ. 12 DO 14-ej.**

72.

MINISTERSTWO**Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego****OKÓLNIK NR. 156.**

z dnia 25 października 1934 r. (I R-8575/34)

o zmianie okólnika Nr. 120 z 30 lipca 1934 r. (I R-6417/34)
w sprawie przyjmowania obligacyj 6% Pożyczki Narodowej na
kaucje i wadja.

Na podstawie pisma Ministerstwa Skarbu z dnia 12 października 1934 r. Nr. D. III. 16610-3/34 Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego celem umożliwienia deponentom zamiany sum gotówkowych, złożonych tytułem kaucyj i wadków na obligacje 6% Pożyczki Narodowej zmienia treść p. 3-go okólnika swego Nr. 120 z dnia 30 lipca 1934 r. (I R-6417/34), który otrzymuje następujące brzmienie: „W razie trwania umowy obligacje 6% Pożyczki Narodowej nie mogą służyć jako wymiana dotychczasowych zabezpieczeń, złożonych w innych papierach wartościowych względnie w gotówce, złożonej po dzień 28 września 1933 r. t.j. do czasu otwarcia subskrypcji 6% Pożyczki Narodowej.

Natomiast zabezpieczenia gotówkowe, złożone począwszy od dnia 28 września 1933 r., mogą służyć jako wymiana na obligacje 6% Pożyczki Narodowej“.

Dyrektor Departamentu

(—) Karol Makuch.

73.

MINISTERSTWO**Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego**

Dnia 8 listopada 1934 r. Nr. I W.F.4393/34.

W sprawie podniesienia stanu sanitarnego szkół.

Ministerstwo przesyła w załączeniu do wiadomości odpis pisma okólnego Ministerstwa Opieki Społecznej z dnia 18 sierpnia 1934 r. Nr. Zn. 50-Z-27-1, rozesłanego do Panów Wojewodów i Pana Komisarza Rządu na m. st. Warszawę w sprawie podniesienia stanu sanitarnego szkół.

Zechce Kuratorjum powiadomić o treści powyższego pisma Inspektoraty szkolne celem ułatwienia przeprowadzenia inspekcji sanitarnej szkół przez lekarzy państwowej i samorządowej służby zdrowia. Jednocześnie powinny Inspektoraty szkolne zarządzić kontrolę książek sanitarnych szkół.

Dyrektor Departamentu

(—) *Karol Makuch***Ministerstwo Opieki Społecznej**

Dnia 18.VIII.34 r. N Zn.50-2-27/1.

Do

Panów Wojewodów

i Pana Komisarza Rządu na m. st. Warszawę.

Według sprawozdań, otrzymywanych przez Ministerstwo Opieki Społecznej i Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, stan sanitarny szkół w ciągu lat ostatnich nietylko się nie polepszył, ale uległ znacznemu pogorszeniu. Jest on w wielu szkołach tak zły, że pomieszczenia zupełnie nie nadają się do przebywania w nich dzieci i do nauczania.

Celem polepszenia istniejącego stanu rzeczy, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wydał władzom podległym okólnik (Nr. 73 z dnia 29.V.1934), który się załącza do wiadomości.

Proszę Pana Wojewodę (Pana Komisarza Rządu na m. st. Warszawę), aby zgodnie z wymaganiami i wskazówkami,

zawartemi w wymienionym wyżej okólniku oraz w instrukcji Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 6.II.1930 r. Nr. Z I. 6/30 (Zb. Zarz. Min. Spr. Wewn. str. 1507), wydał niezbędne zarządzenia, mające na celu polepszenie stanu sanitarnego szkół. W szczególności należy zarządzić, aby najdalej do końca roku bieżącego wszystkie budynki szkół powszechnych były poddane inspekcji sanitarnej przez lekarzy państwowej i samorządowej służby zdrowia.

Wyniki inspekcji oraz zarządzenia, mające na celu naprawienie zauważonych braków, winien lekarz wciągnąć do książki sanitarnej każdej ze szkół, poddanych oględzinom. Po upływie wyznaczonego terminu należy sprawdzić, czy i jak wydane polecenia zostały wykonane.

O wynikach inspekcji lekarz, przeprowadzający ją, powinien zawiadomić Inspektoraty szkolne.

Uprasza się Pana Wojewodę (Pana Komisarza Rządu na m. st. Warszawę) o podanie do wiadomości Ministerstwa Opieki Społecznej zarządzeń wydanych.

Dyrektor Departamentu

(—) Dr. J. Adamski.

74.

K u r a t o r j u m

Okręg Szkolnego Brzeskiego

Dnia 27.X.1934 r. N O-30854/34.

w sprawie kursu sportów zimowych dla nauczycielstwa szkół powszechnych.

Celem przygotowania nauczycielstwa szkół powszechnych do realizacji nowego programu ćwiczeń cielesnych w zakresie sportów zimowych, Kuratorjum organizuje w czasie tegorocznych ferij zimowych kurs jazdy na nartach i łyżwach (usprawnienie osobiste i metodyka) w Drohiczynie n.B., pow. Bielsk Podlaski.

Kurs będzie trwał 10 dni w czasie od 3-go do 12-go stycznia 1935 r. i prowadzony będzie w dwu grupach: męskiej i żeńskiej. Opłata na kurs (wpisowe, mieszkanie w bursach gimnazjum państw. i stołowanie) wyniesie 25 zł.

Kandydaci na kurs winni składać podania o przyjęcie bezpośrednio do Kuratorjum do dn. 10 grudnia b. r., przytchem w podaniu należy podać dokładny adres służbowy wraz z nazwą najbliższej stacji kolejowej oraz przewidywany adres świąteczny.

O przyjęciu na kurs zostaną zainteresowani powiadomieni bezpośrednio przez Kuratorjum.

Osoby, przyjęte na kurs, są obowiązane przywieść ze sobą kompletny ekwipunek narciarski, łyżwy, bieliznę pościelową, poduszczkę, koc oraz przybory toaletowe. Drelichy do ćwiczeń można będzie otrzymać na miejscu.

Przejazd do st. Siemiatycz (linja kol. Czeremcha — Siedlece) i spowrotem w/g biletów wojskowych (18% normalnej ceny). Przyjęci na kurs z terenu D.O.K. Nr. IX (powiaty: bielski, brzeski, kobryński, prużański, kosowski, drohicki, piński, łuniniecki i stoliński) zgłoszą się po „zlecenia“ do Komendantów P. W. z kartami przyjęcia na kurs; uczestnikom z pozostałych powiatów prześle „zlecenia“ bezpośrednio Okręgowy Urząd W. F. i P. W. D.O.K. Nr. IX.

Dojazd ze st. Siemiatycze do Drohiczyna n.B. będzie zorganizowany za opłatą 1—1,50 zł. w dniu 2 stycznia od pociągów, przybywających od Czeremchy i Siedlec.

Kurator Okręgu Szkolnego Brzeskiego

(—) *Romuald Petrykowski.*

75.

K u r a t o r j u m

Okręgu Szkolnego Brzeskiego

Dnia 15.XI.1934 r. N O-32965/34.

Wizytacje hufców szkolnych przez władze szkolne.

Oznajmiam, że celem ujednostajnienia zachowania się Kadry Zawodowej i Kontraktowej P. W. w czasie wizytacji hufców szkolnych podczas ćwiczeń p. w. przez Władze Szkolne, Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego i Przystosowania Wojskowego wydał następujące zarządzenie

W razie przybycia przedstawiciela Władz Szkolnych na wizytację do hufca p. w. w czasie ćwiczeń p. w., kierownik pe-

dagogiczny hufca, względnie starszy z junaków (szef hufca) składa mu raport wojskowy. Komendant powiatowy p. w., wzgl. w razie jego nieobecności prowadzący ćwiczenia instruktor p.w., podchodzi do wizytującego, przedstawia mu się w/g. form wojskowych i towarzyszy mu w czasie wizytacji, udzielając informacji o przebiegu ćwiczeń, względnie innych, żądanych przez niego.

Kurator Okręgu Szkolnego Brzeskiego -

(—) *Romuald Petrykowski.*)

Książki zalecane.

Czasopismo „Lot i Obrona Przeciwlotniczo-Gazowa Polski” —

Ministerstwo zaleca do użytku i bibliotek szkół wszelkiego typu dwutygodnik p. t.: „Lot i Obrona Przeciwlotniczo-Gazowa Polski”.

Czasopismo powyższe, jako oficjalny organ L. O. P. P., winno być o ile możliwości, zaprenumerowane przez szkoły.

Opłata za roczną prenumeratę wynosi 10 zł., którą wpłaca się na konto czekowe P. K. O. Nr. 7860.

Komunikaty.

Odezwa do nauczycielstwa T-wa Przeciwgruźliczego w Brześciu n/B.

Walka z gruźlicą i innymi chorobami zakaźnymi wkroczy na właściwe tory, o ile wezmą w niej udział szersze warstwy społeczeństwa. Zaznajomienie się z istotą choroby i sposobami jej zwalczania będzie pierwszym i bodaj najważniejszym krokiem w tej dziedzinie. Z szeregu chorób zakaźnych gruźlica, wskutek swego rozpowszechnienia się i przewlekłego przebiegu oraz często trudnego rozpoznania w początkowych swych okresach, stanowi najstraszniejszą plagę ludzkości. Na gruźlicę zapadają niemowlęta, dzieci, młodzież szkolna i ludzie dorośli. Praca Państwa w dziedzinie zwalczania gruźlicy winna być uzupełniona i rozszerzona przez tworzenie Towarzystw Przeciwgruźliczych, do których powinni należeć wszyscy, zdający sobie sprawę z rozmiarów zła.

Związek Przeciwgruźliczy, obejmujący Towarzystwa Przeciwgruźlicze na terenie Państwa, organizuje corocznie „Dni Przeciwgruźlicze“, trwające od dn. 1 grudnia do 10 stycznia, w czasie których odbywają się pogadanki, wystawy i sprzedaż znaczków. Towarzystwo Przeciwgruźlicze w Brześciu n.B., w celu uprzyętnienia podstawowych wiadomości z dziedziny chorób zakaźnych: gruźlicy, jaglicy, chorób wenerycznych oraz ostrych chorób zakaźnych i alkoholizmu zorganizowało ruchomą wystawę pod nazwą „Jak uniknąć chorób zakaźnych“. Wystawa będzie trwała od dn. 2 grudnia do 1 kwietnia roku przyszłego, zatrzymując się kolejno w miastach i osiedlach województwa poleskiego.

Treść wystawy stanowią wykresy, akwarele, mularze, preparaty anatomo-patologiczne i bakterjologiczne. Towarzystwo Przeciwgruźlicze zwraca się z gorącym apelem do kierowników szkół, by wzięli czynny udział w zwiedzaniu wystawy i ułatwili młodzieży zaznajomienie się z działem tak ważnym dla podniesienia ogólnej zdrowotności.

Zaopiekowanie się młodzieżą szkolną podczas feryj zimowych.

Wobec zbliżających się feryj zimowych staje się aktualną sprawą zaopiekowania się dziećmi i młodzieżą szkolną.

Podobnie, jak w latach ubiegłych, p.p. Dyrektorzy (Kierownicy) szkół winni zainteresować szersze koła społeczeństwa organizacją stanu zdrowia młodego pokolenia oraz wskazać na grożące wskutek zaniedbania niebezpieczeństwo zachorzeń na gruźlicę, a znajdą pewnością żywy oddźwięk i poparcie tego społeczeństwa.

W tym celu należałoby też — zgodnie z okólnikiem Kuratorjum O. S. Brzeskiego z dnia 9.XII.1933 r. Nr. II-28735/33 — urządzić, względnie utrzymać podczas feryj już istniejące świetlice, gdzie dziećmi, mająca złe warunki mieszkaniowe, mogłaby spędzić kilka godzin. Tam powinna ona otrzymywać gorący posiłek.

Organizowanie sportów zimowych podczas feryj przyczyni się również do zahartowania i uodpornienia młodzieży na wszelkie choroby zakaźne.

Wkońcu organizowanie kolonij zimowych i wycieczek znakomicie podniesie stan zdrowia dzieci szkolnych.

Odnaczenia w dniu „Święta Niepodległości”.

Na wniosek Kuratorjum O. S. Brzeskiego w dniu 11 listopada 1934 r. zostali odznaczeni:

ZŁOTYM KRZYŻEM ZASŁUGI

Kapalczyński Władysław, inspektor szkolny w Drohiczynie-Pol.,
Ciesielski Mieczysław, p. o. inspektora szkolnego w Stolinie,
Chmiel Józef-Juljan, dyrektor gimn. państw. im. T. Kościuszki
w Łomży.

SREBRNYM KRZYŻEM ZASŁUGI

Krasuski Adam, kierownik publ. szk. powsz. w Chomsku, pow.
drohickiego,
Adamowicz August, kierownik publ. szk. powsz. w Remlu, pow.
stolińskiego,
Bieniek Franciszek, kierownik publ. szk. powsz. w Olpieniu,
pow. stolińskiego,
Wielowiejski Zygmunt, p. o. kier. publ. szk. powsz. w Maliszewie-D.,
pow. stolińskiego,
Barucki Leon, nauczyciel gimnazjum państw. im. Kr. Z. Augusta
w Białymstoku,
Grochowski Aleksander, kier. publ. szk. powsz. w Jeżewie, pow.
wysokomazowieckiego,
Hermakowicz Stanisław, kier. publ. szk. powsz. w Ostrołęce,
Stermińska Katarzyna, naucz. publ. szk. powsz. w Białymstoku,
Szumska Jadwiga, nauczycielka publ. szk. powsz. w Koszewie,
pow. bielskiego,
Tarnacki Bolesław, kierownik publ. szk. powsz. w Radziłowie,
pow. szczuczyńskiego,
Kluz Tadeusz, nauczyciel publ. szk. powsz. w Goniądzu, pow.
białostockiego.

Lapander Alojzy, kierownik publ. szk. powsz. w Łączkach, pow. ostrołęckiego.

* * *

*Wszystkim odznaczonym składam serdeczne życzenia
dalszej owocnej pracy.*

Romuald Petrykowski

Kurator Okręgu Szkolnego Brzeskiego

Ruch służbowy.

MIANOWANIA.

Kurator Okręgu Szkolnego Brzeskiego mianował:

- ks. Szarnickiego Jana* — nauczycielem tymcz. gimn. państw. im. Prezydenta Rzeczypospolitej I. Mościckiego w Ostrowi-Mazow. od dn. 1.X.1934 r.
- ks. dr. Tyszkę Jana* — nauczycielem tymczasowym gimn. państw. im. M. Kopnickiej w Łomży w dn. 12.XI.34 r.

PRZENIESIENIA.

Kurator Okręgu Szkolnego Brzeskiego przeniósł na własną prośbę:
z dniem 1.X.1934 r.

Grzegorzewską Marję — ze szkoły w Czemerynie, pow. łuckiego, do 1-kl. p. s. p. w Kosówce, obw. łomżyńskiego.

z dniem 15.X.1934 r.

Moczydłowską Amelję — z państw. sem. naucz. żeńskiego w Białymstoku do gimn. państw. im. A. Jabłonowskiej w Białymstoku.

z dniem 1.XI.1934 r.

Sadowską Eugenję — z 7-kl. p. s. p. w Zambrowie, obw. łomżyńskiego, do 3-kl. p. s. p. w Stradeczu, obw. brzeskiego.

Rewajową Helenę, kier. 7-kl. p. s. p. w Łachwie, obw. łuninieckiego, na stanowisko naucz. do 7-kl. p. s. p. w Zambrowie, obw. łomżyńskiego.

Jarmułowiczową Marję — z 2-kl. p. s. p. w Jodczykach, obw. kosowskiego, do 2-kl. p. s. p. w Ogrodnikach, obw. brzeskiego.

Sułkowską Janinę — z 7-kl. p. s. p. Nr. 130 w Warszawie do 1-kl. p. s. p. w Woroniłowiczach, obw. kosowskiego.

Solczakową Marję — z 7-kl. p. s. p. w Czernawczycach, obw. brzeskiego, do 7-kl. p. s. p. Nr. 2 w Prużanie.

Jędrzejczykową Annę — ze szkoły w Piotrkowie do 7-kl. p. s. p. im. St. Jachowicza w Ostrołęce.

Klecaną Władysława — z 3-kl. p. s. p. w Pogorzałkach, obw. białostockiego, do 3-kl. p. s. p. w Ruskołkach, obw. ostrołęckiego.

Do innych Okręgów Szkolnych zostali przeniesieni na własną prośbę:

Łasisz Władysław — z 7-kl. p. s. p. Nr. 7 w Brześciu n.B. na stanowisko kierownika (w drodze konkursu) 7-kl. p. s. p. w Grodzisku-Mazow., O. S. Warszawskiego z dniem 1.X.1934 r.

Szałowska Eugenja — z 7-kl. p. s. p. w Ostrołęce do p. s. p. im. Kr. Jadwigi w Piotrkowie, O. S. Warszawskiego, z dniem 1.XI.1934 r.

PRZENIESIENIA W STAN SPOCZYNKU:

Kurator O. S. Brzeskiego przeniósł w stan spoczynku:

z dniem 31.X.1934 r.

Niedźwieckiego Bolesława, instruktora Państw. Szk. Przem.-Rzem. w Białymstoku.
Folwarczną Irenę, naucz. szkoły ćwiczeń b. Państw. Sem. Naucz. Żeńskiego w
Łomży, przydzieloną do p. s. p. w Łomży.

Markowską Mirosławę, naucz. p. s. p. w Gredelach, obw. bielskiego.
Olearczykową Adelę, naucz. p. s. p. w Grannem, obw. bielskiego.
Konkolową Helenę, naucz. p. s. p. w Drebsku, obw. łuninieckiego.
Trościankową Marję, naucz. p. s. p. w Klonkach, obw. drohickiego.
Budzelewską Kazimierę, naucz. p. s. p. w Rozworach, obw. ostrołęckiego.
Subotkowską Stanisławę, naucz. p. s. p. w Pińsku.
Litwinienko Aleksandrę, naucz. p. s. p. w Wieluniu, obw. stolińskiego.

z dniem 30.XI.1934 r.

Radzikowską Kazimierę, naucz. p. s. p. w Ostrołęce.
Partacza Mikołaja, naucz. p. s. p. w Holcach, obw. stolińskiego.
Androsiuka Joachima, naucz. p. s. p. w Wetłach, obw. koszyrskiego.

ZWOLNIENIA :

Kurator O. S. Brzeskiego zwolnił ze stanu pozasłużbowego:

z dniem 31.X.1934 r.

Majewską Stanisławę, naucz. p. s. p. w Czeremsze-stacji, obw. bielskiego.

z dniem 30.XI.1934 r.

Jezierską Wacławę, naucz. p. s. p. w Czarnej Wsi, obw. białostockiego.
Kurowską Mieczysławę, naucz. p. s. p. w Złotorji, obw. białostockiego.

ZMARLI :

Ks. Jarosław Karpan-Kozłowski, naucz. religii rzymsko-kat. w 7-kl. p. s. p. me-
skiej w Łunińcu, zmarł dnia 23.X.1934 r.

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA

Poświęcona pracy nauczycielstwa w szkole i poza szkołą.

BOL. KOCHAŃSKI.

Organizacja pracy wychowawczej w szkole powszechnej.

I. WYCHOWANIE A DZIECKO.

(Uwagi wstępne).

W wyniku najnowszych badań w dziedzinie pedagogiki nauczyliśmy się patrzeć na dziecko jako na b. bogatą, oryginalną i skomplikowaną strukturę duchową o wielkiej mocy dynamicznej. Naturalna dążność dziecka do „wyżycia się“, wyładowana jest tak żywiołową z tego powodu, że odbywa ono etapami w dłuższych lub krótszych okresach czasu procesy formalnego przeobrażania się tak pod względem fizycznym, jak — i to w szczególności — pod względem psychicznym. Na tem polega istota rozwoju.

Tendencje wrodzone dziecka, jego właściwości indywidualne w tradycyjnej szkole nie były doceniane. Traktowano je, jako przeszkodę w oddziaływaniu wychowawczem. Ażeby umożliwić wychowanie, nauczyciel w pierwszym rzędzie winien był ujarzmić ten „niesforny pęd“ w naturze dziecka. Tak unieruchomionego, sparaliżowanego duchowo wychowanka urabiał wychowawca od zewnątrz podług pewnych, opierających się — co gorsza — o psychikę dorosłego człowieka, ustalonych formułek.

Było to wychowanie receptywne. Uczeń dowiadywał się od nauczyciela, co jest dobre a co złe, i przez to samo miał stawać się dobrym.

Nic więc dziwnego, że symbolem pedagoga był bat o większych lub mniejszych w różnych okresach czasu rozmiarach, a cały system wychowawczy wraz z jego szkolnemi akce-

sorjami przypominał Scyllę i Harybdę, przez które z przykre-
mi na całe życie wspomnieniami musiało przebrnąć dziecko.

Ów system wychowawczy był może logicznie konsek-
wentny, prosty, zaokrąglony, ale — jako oparty na wadliwych
założeniach — zabijał indywidualność dziecięcą, dawał w wyni-
ku jakby wykrojonego podług jednej miary, potulnego, wy-
trzymałego, może nawet zahartowanego, ale biernego człowieka.

Dla wychowawcy w szkole nowoczesnej instynkty, ten-
dencje wrodzone dziecka, jego właściwości duchowe są sprzy-
mierzeńcami, stanowią punkty wyjścia, istotny przedmiot od-
działywania wychowawczego. Wychowawca winien im poma-
gać wyzwać się ze stanu potencjalnego, jeśli się nie oczuliły;
wiedząc nadto, że nie są czemś niezmiennem i znając właściwo-
ści plastyczne przejawiających się w dziecku instynktów, win-
nien podsuwać im odpowiednią formę reakcji, przeobrażać je,
sublimować, uszlachetniać, uwznioślać.

Jedna z komisyj studjów nad nowemi programami spe-
cjalnie podkreśliła następujące instynkty do specjalnego wyko-
rzystania w szkole:

Instynkt zbierania — należy użytkować raczej
w celu pobudzenia aktywności umysłu i woli u dzieci, niż do
samego zbierania przedmiotów pomocniczych przy nauce. U
dzieci młodszych należy wykorzystać go w połączeniu z ins-
tynktem zabawy i ciekawości, u starszych — w po-
łączeniu z instynktem konstrukcyjnym i artystycz-
nym. Przy nauczaniu języka spożytkujemy go do zbierania
potrzebnych na lekcji wyrazów, synonimów, przykładów grama-
tycznych, przysłów i sentencji, nadto np. w nauce ortografji i
t. p. Przy nauczaniu przyrody — do zbierania okazów, które
należy zawsze organizować koło jakiejś ściśle sprecyzowanej
myśli, np. celem wyświeślenia przy pomocy zbierania jakiegoś
zagadnienia przyrodniczego, celem uwzględnienia pewnych wła-
ściwości regionalnych i t. p. Przy nauczaniu geografji — do
zbierania ilustracji i kart z widokami, przy nauczaniu historii
— do zbierania kart i obrazków, przedstawiających zabytki i
postaci historyczne. Przy nauczaniu matematyki — do zbierania
cen rynkowych, danych budżetowych i t. p., jako materiału do
układania zadań. Należy użytkować instynkt zbierania u dzie-
ci w zakresie kolekcjonowania książek, celem zbudzenia w nich
zamiłowania do tworzenia własnych bibliotek. Przy użytkowa-

niu instynktu zbierania należy umiejętnie wykorzystać jego zażębianie się z instynktem w s p ó ł z a w o d n i c t w a .

Instynkt społeczny wykorzystać można w nauczaniu, tworząc „grupki pracy“, organizując prace zespołowe młodzieży. Konsekwencją takiej pracy będzie: 1) wdrożenie w zrozumienie zespołowości klasy; 2) odpowiedzialność zespołowa; 3) wyrobienie poczucia, że interes grupy stoi ponad interesem jednostki; 4) praca dla drugich (dla domu, szkoły, środowiska, państwa); 5) wprowadzenie w pracę społeczną w organizacjach uczniowskich.

Instynkt konstrukcyjny może być wykorzystany przy nauczaniu prawie wszystkich przedmiotów.

Podobnie mogą być wykorzystane w szkole inne instynkty, p. d r a m a t y c z n y — na lekcjach i w pracy pozalekcyjnej, w organizacjach uczniowskich, przy uroczystościach, zabawach szkolnych. Zastosowanie metody dramatyzacji w młodszych klasach jest możliwe przy nauczaniu prawie wszystkich przedmiotów.

Instynkt włóczęgowski winien być wykorzystany przez celowe wycieczki i podróże, których program i organizacja muszą być dokładnie omysłone i na cały rok rozplanowane.

Istnienie instynktu walki pociąga za sobą konieczność takiego zorganizowania nauczania, aby uczeń miał możliwość wyladowania nagromadzonego zapasu energii przez czynne ustosunkowanie się do przedmiotu i otoczenia; pozwala na to, by: 1) organizować wewnętrzne życie szkolne tak, aby w uczniach wyrabiać dobre nawyki, koleżeństwo, uprzejmość, usłużność, ofiarność, 2) przez organizacje uczniowskie dążyć do podporządkowania instynktów egoistycznych karność społecznej, lojalności i szlachetności; szczególną opieką należy otoczyć harcerstwo, które stosuje metody, opierające się na instynkcie walki, a skierowane właśnie do opanowania tegoż instynktu.*)

Tak kultywowane tendencje wrodzone nie będą „niesformowanym pędem“ w naturze dziecka, a raczej staną się podłożem

*) Patrz str. 29 — 38 w książce J. Michałowskiej p. t. „Zagadnienia wychowawcze w nowych programach“.

jego indywidualności, która skolei stanowić będzie jeden z głóswniejszych celów wychowania.

Z uwagi na to, iż w rezultacie szkoła winna przygotować dziecko praktycznie do życia w społeczeństwie, oraz przysposobić je do gorliwego spełniania obowiązków i złożenia wszystkich swych sił dla dobra państwa — ostatecznym celem wychowania będzie przystosowanie indywidualności wychowanka do potrzeb życia społecznego, nagięcia jej do pełnego życia w państwie i dla państwa, czyli wychowanie pełni osobowości.

Ze wszystkich powyższych założeń wynika następujący postulat:

należy zerwać ze sztywnym rutynizmem w wychowaniu. Dziecko w nowoczesnej szkole ma się rozwijać w samorzutnie czynnej postawie, jego indywidualność winna być przedmiotem specjalnej troski nauczyciela. Ma on właściwie pomagać samowychowywaniu się dziecka drogą oddziaływania od wewnątrz, gdyż tylko aktywna, pełna, zdolna do samorozwoju osobowość może stać się w państwie świadomym swych obowiązków i twórczym obywatelem.

II. ZADANIA WYCHOWAWCZE NAUCZYCIELA.

W nowoczesnej szkole nauczyciel raczej wychowuje a nie uczy. Nauczanie jest właściwie jednym ze środków wychowawczego oddziaływania na dziecko. Z zasady tej wynika, że nauczyciel w specjalny sposób musi ustosunkować się zarówno do programu nauki, jak i do metod postępowania z dzieckiem przy nauczaniu.

W nowych programach podkreślono wyraźnie, że nie narzuca się nauczycielowi metod nauczania. Każda metoda jest dobra, byle w łatwy i niezawodny sposób prowadziła do osiągnięcia zamierzonego celu. Z uwagi jednak na to, co powiedziałem we wstępnych rozważaniach o tendencjach wrodzonych, właściwościach dziecka i konieczności wychowywania go od wewnątrz, stwarzania mu takich warunków, by w pełni mogło się wyżyć — wynikają pewne zastrzeżenia co do całkowitej dowolności pracy nauczycielskiej.

W nowej szkole nie może być uczenia, nauczania w dotychczasowym, tradycyjnym tego słowa rozumieniu. Dziecko nie

może słuchać, a nauczyciel mówić, nie może mechanicznie wykonywać zleceń, zadań, nakazanych mu przez nauczyciela; nie może także jedynie wyuczać się z podręcznika tego, co nawet przedtem objaśnił mu nauczyciel. W nowej szkole nauczyciel musi skończyć z mówieniem, rozkazywaniem, objaśnianiem. Musi on wyczerpać całą swoją inteligencję, by przy realizowaniu w klasie jakiegokolwiek tematu samodzielna praca dzieci została należycie zorganizowana. Drugorzędną jest rzeczą, czy temat wysunie sam nauczyciel — byle wiązał się on z przerwami dzieci, lub z wydarzeniami we właściwym środowisku — czy też wysuną go same dzieci. Muszą one jednak znać cel pracy, muszą także projektować sposób jej wykonania, by wiedzieć, co i jak robić. Rzecz oczywista, że projektowanie sposobów wykonania jest możliwe tylko w zakresie mniej lub więcej szczegółowego tematu — odpowiednio do stopnia rozwoju dziecka. Możliwości te bardzo ograniczone w klasie I-ej stają się coraz większe w klasach starszych, o ile na moment projektowania będzie przez szereg lat bacznie zwrócona uwaga nauczyciela. Projektując metodę pracy w zakresie szczegółowego tematu, dziecko winno znać dalszy cel wykonywanej pracy, podnosi to bowiem i jego zainteresowanie i wynik pracy. Świadomość celu zwiększa produkcję, budzi emocję, potęguje wysiłek i prowadzi do szybszego osiągnięcia rezultatu. Projektowanie to najczęściej przybiera formę porozumienia się dzieci między sobą, w jaki sposób wykonać zadanie, zaś w wypadku, gdy każde dziecko, czy też grupa ma odmienny szczegół do zrobienia, — jest środkiem, zapomocą którego dziecko wyrabia w sobie poczucie znaczenia pracy zbiorowej, współdziałania, co jest jednym z elementów wychowania społecznego. Przystępując do wykonania w klasie tak zamierzonej pracy, nauczyciel winien postarać się o to, aby dzieci działały jak najaktywniej, jak najsamodzielniej — i to, im młodsza klasa — z tem większem uwzględnieniem ruchu fizycznego. Łatwiej bowiem będzie młodszemu dziecku pokonać odpowiednio dostosowany opór fizyczny, aniżeli trudność umysłową. W młodszych klasach zabawa, jako jedna z najlepszych form wykorzystania impulsów instynktownych dziecka — zwłaszcza, jeśli zabawy również projektują dzieci — w toku pracy szkolnej jest zewszędmiar pożądana. Również częste wycieczki, które z jednej strony dostarczą najodpowiedniejszego materiału do przepracowania, z drugiej zaś — podobnie jak zabawa — dadzą ujście instynktom dziecka — winny być przez nauczyciela uplanowane i stosowane. Cel, przebieg wycieczki, sposób zachowania się oraz program jej

i podział zajęć — mają być starannie z dziećmi omówione, ułożone.

Winien zatem nauczyciel organizować pracę w klasie w ten sposób, by z całokształtu materiału nauczania wyodrębnić wszystkie wartości wychowawcze. Najłatwiej będzie spełnić to zadanie w młodszych klasach, gdzie prawie wszystkich przedmiotów uczy jedna osoba, ten sam nauczyciel. Jeśli sumiennie ugrupuje materiał z różnych przedmiotów w ośrodki pracy, powiązane myślą przewodnią wychowawczą, jeśli uporządkuje je według pór roku, wydarzeń w środowisku, w kraju i w świecie, jeśli ustopniuje je tak, by w następstwie prowadziły do jakiejś syntezy, — to wystarczy mu tylko zastanowić się nad określeniem ogólnego celu wychowawczego, który winien osiągnąć z dziećmi w ciągu całego roku szkolnego. Cel taki należy ująć w jakieś konkretne hasło. Hasła te, wyrażające idee naczelnego wychowawcze klas, należy wiązać z jakąś wyidealizowaną przez uczniów postacią, wzorem do naśladowania, będącym jakby odzwierciedleniem pracy, którą należy wykonać, by zdobyć tytuł np. czyścioszka-zucha, pracowitego ucznia, dobrego kolegi, najlepszego opiekuna, prawdziwego Polaka, dobrego człowieka, społecznika, uświadomionego obywatela i t. p. — zależnie od poziomu umysłowego dzieci i kolejności klas. Hasła muszą być uzasadnione życiowo, współcześnie aktualne.

Ważną jednak rzeczą jest nie tylko teoretyczne ujęcie tematów i zagadnień wychowawczych na krótsze, czy dłuższe okresy czasu, czy też na cały rok szkolny, ale — i to może rzecz decydująca — sposób ich praktycznego zrealizowania, przeprowadzania z dziećmi.

By z przerabianego materiału mogło dziecko w pełni odnieść korzyści wewnętrzne, osobiste, winien nauczyciel przy wszelkich okazjach zwrócić uwagę na nastrożające się sposobności do wszczęcia w nie pożytecznych nawyków, które drogą stałych i systematycznych ćwiczeń, przez wielokrotne powtarzanie byłyby przez nie przyswajane. Instynkt naśladowczy i powtarzania, wrodzone dziecku, ułatwią nauczycielowi to zadanie. Należy jednak unikać wdrażania dwóch lub więcej nawyków równocześnie, co byłoby nieekonomiczne i utrudniało osiągnięcie rezultatu; dopiero po zdobyciu widocznej wprawy przez wyćwiczenie jednego z nich należy przejść do ćwiczenia drugiego. Moment emocjonalny ma tu doniosłe znaczenie. Najpierw należy w dziecku wzbudzić przeżycie uczuciowe, by wy-

wołane wzruszenie stało się zapalną pobudką do działania, z której łatwo już wykrzesać postanowienie. Natychmiast potem należy przejść do czynu, do ćwiczenia. W toku ćwiczeń — nastrój, zachęta ze strony nauczyciela, budzenie szlachetnego współzawodnictwa są koniecznymi uzupełnieniami, jeśli nawyk ma stać się własnością dziecka. Poucza nas o tem krzywa wprawdy, w której t. zw. spłaszczenie, plateau, obrazuje zawsze zjawiający się długotrwały okres ćwiczeń bez widocznego rezultatu, co powoduje obniżenie się energii, a nawet zniechęca ćwiczącego. Przebrnięcie momentu plateau decyduje o tem, czy zdobyta wprawa pozostawi trwałą nawyk. W Polsce, gdzie t. zw. słomiany zapal uznany został za charakterystyczną przywarę narodową, ma to szczególnie ważne znaczenie.

Najłatwiej będzie rozpocząć od wdrażania nawyków i powściągów z zakresu kultury życia codziennego, opanowanie których ułatwi następnie urabianie kultury wewnętrznej ucznia. Materiał z tej dziedziny został w nowych programach bardzo starannie zebrany, uporządkowany i na poszczególne klasy rozłożony.

Przeżycia emocjonalne są także niezbędne przy oddziaływaniu na wyrobienie dziecka pod względem obywatelsko-państwowym, religijnym i estetycznym w takich wypadkach, gdy chodzi o poczucia głębsze, nie mogące bezpośrednio przejawiać się w określonej lub widomej reakcji. W tym kierunku jeszcze jednym środkiem, mającym w pracy szkolnej b. doniosłe znaczenie przez swój wpływ na urabianie się duchowe dziecka jest lektura. Obok podręcznika, który — zwłaszcza w starszych klasach — wysuwa się na poczesne miejsce, troskliwie dobrane czasopisma i książki przy obmyślonych formach czytelnictwa mogą oddać wychowawcy poważne usługi. Życzliwa kontrola i umiejętnie rozbudzone współzawodnictwo podniosą wartość tego środka wychowawczego. Nauczyciel powinien zatem zapoznać się z lekturą dla dzieci, znać treść przynajmniej tych najważniejszych książek, które odpowiadają jego klasie, a już bezwarunkowo tych, które są w jego rozporządzeniu, — aby świadomie i celowo obdzielać nimi uczniów, stosownie do ich zamiowań i indywidualności. Książki odpowiednie winien nauczyciel na początku roku wybrać z ogólnej biblioteki szkolnej.

Ze wszystkiego, co wyżej powiedziano, wynika, że nauczyciel podczas pracy w klasie musi szukać nawiązania do idei

naczelnej, pobudzać do wykonywania ćwiczeń wychowawczych celem doskonalenia postępowania uczniów. Przez wykonywanie takich ćwiczeń wypracowuje sobie dziecko tytuł ideału klasowego. Im większa ilość dzieci zdobędzie go, tem wyższy będzie poziom klasy, tem więcej przodowników pracy. Poruczone zadania może dziatwa wykonywać w szkole, w domu, w organizacjach uczniowskich, aby czemprędzej dojść do celu, zdobyć tytuł.

Takie ujęcie pracy w szkole wynika także z szeroko zastosowanej w nowych programach zasady korelacji, programy te bowiem opierają się przedewszystkiem na podstawie wychowawczej.

Tam, gdzie w jednej klasie uczy kilku nauczycieli, to sąmo zadanie muszą spełniać kolegjalnie. W wypadku takim tem staranniej, tem sumienniej trzeba obmyśleć i wiązać ze sobą ośrodki pracy, że realizowanie przewodnich myśli wychowawczych będzie trudniejsze, ponieważ wspólnym wysiłkiem muszą tu oddziaływać na uczniów wszystkie osoby uczące. Brak ścisłego porozumienia się uniemożliwi konieczne dla rzeczywistego osiągnięcia celu wychowawczego współdziałanie. Dość częste posiedzenia komisij klasowych dla dokładnego z okresu na okres uzgodnienia pracy są tu koniecznością.

W myśl § 69 Statutu każdy nauczyciel własny jest w szkole powszechnej z reguły opiekunem klasowym. Z tego tytułu spadają nań jeszcze inne obowiązki. Ma on lepiej, aniżeli inni, poznać swych uczniów — tak pod względem fizycznym, jak i pod względem zainteresowań, uzdolnień i właściwości indywidualnych, zainteresować się ich warunkami domowemi, rodzinnymi, oraz stanem zamożności rodziców. Powinien także stać się organizatorem życia zbiorowego w swej klasie, wytwarzając przyjazną atmosferę koleżeńkiego współżycia. Takie momenty wychowawcze, jak: nastrojowe rozpoczęcie i zakończenie dnia szkolnego, odpowiednie zachowanie się uczniów podczas pauz, poza szkołą, dbałość uczniów o estetyczny wygląd własny, klasy i otoczenia, muszą być przedmiotem troski opiekuna klasowego. Już w najmłodszych klasach siłami dzieci winien on wytworzyć i utrzymać ład zewnętrzny w ich izbie szkolnej, szatni, korytarzu — przez rozdzielenie drobnych nieraz obowiązków, spełnianych przez dzieci pojedynczo lub grupami w poczuciu potrzeby pracy dla ogółu. Starszej klasie, która tworzy grupę

bardziej skoordynowaną, może opiekun nadać określoną formę organizacyjną, np. gminy klasowej, jakiegoś koła, spółdzielni, czy t. p. Działalność takiej klasy, która może nawet rozczłonkować się w paru kierunkach, a także przejawiać się nazewnątrz, — winna opierać się na inicjatywie uczniów i wyraźnie wypuklającej się idei współdziałania. Opiekun odegra tu raczej rolę stojącego na uboczu doradcy i pomocnika. Obowiązki te będzie mógł spełnić opiekun klasowy pod warunkiem, że współdziałanie wszystkich uczących będzie miał zapewnione. Dlatego też odnośni nauczyciele winni w szczególach znać program i metody pracy wychowawczej opiekuna klasowego, stale poinformować go o własnej działalności i przekazywać mu do załatwienia sprawy subtelniejszej natury. Ciągłość pracy opiekuna klasowego nad tymi samymi uczniami przynajmniej przez parę lat z rzędu powinna być mu zapewniona.

Trudna i żmudna jest praca nauczycielska. Nawet wówczas, gdy zostały już obmyślane i rozplanowane ośrodki pracy, gdy nauczyciel zdał sobie sprawę z ogólnego celu, do którego zdąża, — nie jest on wolny od codziennej troski o sumienne wykonanie tych zamierzeń. To też codzienne przygotowywanie się do pracy jest pierwszorzędnym jego obowiązkiem, który kategorycznie nakazuje Statut.

By sprostać wymaganiom, by pracę swą spełniać zgodnie ze współczesnymi zasadami pedagogicznymi, musi nadto podążać za postępem czasu przez systematyczne doskonalenie się zawodowe. Odwiedzanie się wzajemne na lekcjach, czytanie periodycznych czasopism, świeżo pojawiających się książek o treści pedagogicznej, konferencje rejonowe i t. p. — oto drogi do samokształcenia zawodowego.

Wkońcu należy zaznaczyć, że wszystkie wysiłki okazałyby się bezcelowe, gdyby zachowaniem własnym miał nauczyciel niekorzystnie oddziaływać na młodzież. Przykład nauczyciela — z uwagi na mocno rozwinięty w dziecku instynkt naśladowczy — ma tak doniosłe znaczenie, że słusznie powiedziano, iż wychowawca może wszczepić w dziecko wartości moralne w takim stopniu, w jakim sam je posiada. Zatem dbałość nauczyciela o wszechstronne doskonalenie się duchowe nie tylko podnosi wartość jego w oczach ucznia, ale jest koniecznym warunkiem, jeśli ma on zaprowadzić dziecko do samowychowywania się, co można uważać za największą zdobycz wychowanka na dalszą drogę życia.

Z rozważań, w niniejszym rozdziale zawartych, wysuwam następujące postulaty:

1. Nauczyciel winien wyzyskać wszystkie wartości wychowawcze, tkwiące w materiale, przepisany programami.
2. Posługując się właściwą metodą pracy, winien z niej wydobyć wszystko, co może wychowawczo oddziaływać na dziecko.
3. Nauczyciel winien grupować materiał nauczania w powiązane przewodnią myślą wychowawczą ośrodki pracy; winien porządkować je, a idee wychowawcze ustosunkowywać tak, aby prowadziły do osiągnięcia wytkniętego dla klasy ogólnego celu, ujętego dla uczniów w formie konkretnego hasła, lub wzoru do naśladowania.
4. Jako opiekun klasowy ma on podporządkować temu ideałowi wychowawczemu wszystkie przejawy życia klasy — jako gromady i życia poszczególnych swych uczniów.
5. Systematyczne doksztalcanie się zawodowe i staranne przygotowanie się do codziennej pracy w szkole jest pierwszorzędnym obowiązkiem nauczyciela.

III. PLANY WYCHOWAWCZE DLA KLAS I PROGRAM DLA CAŁEJ SZKOŁY.

Niewątpliwie olbrzymie walory wychowawcze tkwią w materiale nauczania. Pod tym względem nowe programy polskie są niewyczerpaną skarbnicą. Poprzedzone głębokimi studjami psychologicznymi, są niezwykle starannie przystosowane do przeobrażeń rozwojowych psychiki dziecięcej. Zróżnicowanie pod tym względem zostało uwidocznione w ich trójszczeblowości, opartej na głęboko ujętym układzie koncentrycznym. Zakreślają mniej lub więcej ogólne ramy, w które treść szczegółową — zależnie od potrzeb wychowawczych — ma włożyć sam nauczyciel. Treść ta ma być czerpana z dostępnego dziecku i odpowiedniego ze względu na jego wiek i rozwój umysłowy środowiska. Pozwala to na bezpośrednie wykorzystanie zagadnień go-

spodarczych i kulturalnych — inaczej w szkole wiejskiej, a inaczej w miejskiej. Przez stopniowe, na coraz obszerniejszem podłożu rozszerzanie z roku na rok zakresu wyobrażeń i pojęć dziecka prowadzą je do ogarnięcia Polski i jej kultury, by konsekwentnie urzeczywistnić cel ostateczny wychowania.

Niewątpliwie także metoda pracy w klasie, oparta na zasadach, wymienionych poprzednio w referacie, przyczynia się do osiągnięcia wielu cech, budujących charakter dziecka, jak: pracowitość, sumiennosc, dokładność, obowiązkowość, poczucie solidarności, współpracy i t. d. Wogóle czynne ustosunkowanie dziecka do pracy w szkole rozwija jego uzdolnienia i kształci w nabywaniu wprawy do zużytkowania sił we właściwym kierunku.

Wszystko to jednak nie wyczerpuje całokształtu zagadnień wychowawczych, na które w szkole winna być zwrócona uwaga.

Trudno, aby dziecko głodne, niezdrowe, przemęczone, niedostatecznie odziane, nie posiadające podręczników i t. p. było zdolne odnieść w szkole należyte korzyści. Trudno, ażeby korzyści te były trwałe, jeśli nie będzie zapewniona współpraca domu ze szkołą, jeśli ujemne wpływy otoczenia nie zostaną sparaliżowane. Chodzi wreszcie o to, aby korzyści osiągnięte przy nauce — z uwagi na konieczność pomagania dziecku do samowychowywania się — były przez dziecko na innym odcinku życia szkolnego praktycznie zastosowane.

Dożywanie dzieci, świetlice, organizacje uczniowskie, obchody i uroczystości szkolne, współpraca domu ze szkołą, formy życia zewnętrznego klas i całej szkoły opieka nad absolwentami — są to również pierwszorzędnej wagi zagadnienia wychowawcze.

Dożywanie dzieci w większych środowiskach można nadać formę akcji społeczno-szkolnej, do której należy zaangażować nie tylko Komitety Rodzicielskie, ale i szersze społeczeństwo oraz czynnik samorządowy. W środowiskach mniejszych wypadnie dożywanie najbiedniejszych dzieci oprzeć na samopomocy uczniów w obrębie każdej klasy, albo przez powołanie do tego którejś z organizacyj uczniowskich, np. harcerstwa, lub samorządu.

W świetlicach należy umożliwić odrabianie lekcji dzieciom mniej zdolnym oraz znajdującym się w ciężkich warunkach domowych i materialnych. Tu również samopomoc koleżeńską w szerokim zakresie może być zastosowana. Zdolniejsi uczniowie mogą pomóc słabszym, zamożniejsi — udzielić biedniejszym książek i pomocy naukowych. Opieka nauczyciela jest tu jednak konieczna. Pogadanki, przeżrocza, radjo, czytanie czasopism i książek oraz pożyteczne zabawy i rozrywki — odciągną dziecko od szkodliwych wpływów pozaszkolnych — zwłaszcza podczas długich zimowych ferij świątecznych.

By podtrzymać swój wpływ wychowawczy, szkoła musi także otoczyć opieką absolwentów przynajmniej do tego czasu, nim wejdą w życie postanowienia Ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o obowiązkowym kształcaniu młodzieży do lat 18-tu. Forma pracy świetlicowej będzie tu również najodpowiedniejsza.

Tak prowadzona świetlica jest właściwie organizacją uczniowską. Obok świetlicy do najczęściej spotykanych organizacji zaliczyć można: zespoły harcerskie, sportowe, koła: krajoznawcze, L. O. P. P., Ligi Morskiej i Kolonj., P.C.K., spółdzielnie uczniowskie i samorząd. Praca w nich musi być oparta na wartościach, które zaznaczają się w rejonach szkolnych. Nie może ograniczać się do form zewnętrznych, bezpłodnych zebrań jałowych referatów. Każda z organizacji powinna mieć określone cele i dążenia, ustalić program pracy i rozłożyć go w czasie. Opieka nauczyciela, jako życzliwego doradcy i dyskretnego kierownika ma być zapewniona.

Programami prac organizacyj uczniowskich mogą być objęte — tam, gdzie to tylko jest możliwe — obchody i uroczystości, a nawet imprezy szkolne w związku ze świętami państwowymi, z rocznicami narodowymi, w związku z tygodniem dziecka, książki, L.O.P.P., Ligi Mor. i Kolonj., w związku z dniem spółdzielczości, oszczędności, świętem matki, świętem morza, pieśni, lasu, wiosny i t.p. Zamierzenia wykonawcze w tym kierunku powinny być przez szkołę zgóry przewidziane, jeśli mają się udać i spełnić swe zadanie — zarówno w stosunku do uczniów, jak i do otoczenia szkolnego. Wszelkie występy szkoły nazewnątrz nieudolnie przeprowadzone uczyć młodzież lekkomyślności i dyktantyzmu, a wśród widzów postronnych budzą niesmak i uzasadnione niezadowolenie. Racjonalne zaś uzewnętrznianie tego, co dziecko zdobyło w szkole np. przez starannie urządzone wystawy prac uczniowskich,

przez bezpretensjonalne popisy podczas imprez szkolnych, przez celowe obchody i uroczystości — wiąże starsze społeczeństwo ze szkołą i ułatwia jej zdobycie autorytetu jako ośrodka kultury w rejonie. W środowisku mniej kulturalnem postępowanie takie może znakomicie wpłynąć na bliższe zainteresowanie się rodziców sprawami szkolnemi, a co za tem idzie — zjednać ich do współpracy.

W dotychczasowej praktyce szkolnej łączność domu ze szkołą osiąga się przez: indywidualne konferencje rodziców z nauczycielami, opiekunami klasowymi i kierownikiem, oraz przez perjodyczne zebrania rodzicielskie w pełnym zespole. W szkołach wyżej zorganizowanych wartoby także stosować zebrania rodzicielskie klasowe, z których z czasem mogłyby się wyłonić patronaty opiekuńcze nad pojedynczemi klasami. Winny, tu nadto działać systematycznie Komitety Rodzicielskie na walnem zebraniu wygłoszone. Czynna współpraca rodziców może polegać na gromadzeniu funduszów, na opiece nad dziećmi najbardziej ubogimi, na osobistym współudziale matek w akcji codziennego dożywiania, na organizowanie dalszych wycieczek, wysyłce młodzieży na kolonje i półkolonje, na pomocy technicznej przy urządzaniu imprez szkolnych, np. szyciu kostjumów, przygotowywaniu dekoracyj i t. p. Szkoła zatem ma obowiązek starannie obmyśleć sposoby współpracy życia z rodzicami i sumiennie współpracę z nimi zorganizować.

Należy wreszcie zwrócić uwagę na konieczność uregulowania życia zewnętrznego ucznia w obrębie klasy i otoczenia szkolnego, życia zbiorowego grupy klasowej i życia całej młodzieży w szkole. Takie sprawy, jak ład i porządek w klasie, w otoczeniu dziecka, jak zachowanie się jego podczas pauz, przed lekcjami i po lekcjach, w szkole i poza szkołą — winny być unormowane. Prowadzi to do potrzeby opracowania pewnych niekoniecznie pisanych i niezbyt obszernych regulaminów. (Zasady, na których możnaby oprzeć regulamin dla ucznia podaje § 73 Statutu szkół powszechnych).

Norma życia, prawo zewnętrzne jest w szkole rzeczą konieczną. Lepsze jest bodaj twarde prawo, niż jego zupełny brak. Dziecko musi dokładnie wiedzieć, czego się od niego żąda, do czego jest obowiązane. Nieściśle wymagania czynią życie ucznia skomplikowanym, niespokojnem, pozbawionem oparcia. Wyniki pracy w takich razach mogą sprowadzić się do zera, a nawet wywołać reakcje ujemne.

Całokształt schematów organizacyjnych życia szkolnego winien tworzyć coś w rodzaju konstytucji szkolnej, pewnego systemu, którego nam brak jeszcze. Życie szkolne stanie się wtedy prostsze, radosne, a czynniki zamętu odpadną*). W starszych klasach w układaniu takich norm, np. dla własnych organizacyj może brać czynny udział sama młodzież, aby tem więcej uszanować prawo, które sama stworzyła.

Rozważania powyższe prowadzą do wniosku, że:

- 1) Dla każdej klasy (kompletu) winien istnieć całoroczny plan pracy wychowawczej, w którym zagadnienia, tkwiące w programie nauczania i metodach pracy, stapiałyby się w ogólnej myśli przewodniej wychowawczej, a której podporządkowałyby się wszystkie przejawy życia klasy — jako gromady i życia poszczególnych uczniów.
- 2) Dla całej szkoły winien być również wytyczony schematyczny program, oparty o naczelną ideę przewodnią w której zlewałyby się dążenia poszczególnych klas, organizacyj, grup uczniowskich.

Program pracy wychowawczej w szkole ogólnie określa statut. Przez wyrobienie religijno = moralne, społeczno = obywatelskie, estetyczne, utylitarno = gospodarcze, fizyczne — szkoła ma dać podstawy wychowania, niezbędne dla każdego obywatela oraz właściwe przygotowanie do życia z należytem uwzględnieniem kultury życia codziennego (§ 59).

Najlepiej jest, jeśli ideał wychowawczy dla całej szkoły wyraża się w jakimś hasle, które jest realizowane w ciągu roku szkolnego. Treścią takich z roku na rok odwiecznych haseł może być cześć dla bohaterów, którzy walczyli o niepodległość, dla poległych w obronie wolności, cześć dla państwa, jego przedstawicieli i t. p.

Ze względu na warunki lokalne każda szkoła samodzielnie musi opracować zarówno plany wychowawcze dla poszczególnych klas, czy kompletów, jak też ogólny program szkolny.

*) Patrz art. F. Sadowskiego p. t. „Czynnik organizacyjny w szkole” — „Praca Szkolna” N 4 z dn. 31.IV.1930 r.

Sumienna realizacja planów klasowych i programu wychowawczego szkoły wymaga nieustannych i wyłożonych wysiłków w ciągu całego roku szkolnego. Z tej też racji dość częste konferencje zespołowe w szkołach niżej zorganizowanych i częste konferencje omawianiowe Rady Pedagogicznej w szkołach wyżej zorganizowanych mają tu swe uzasadnienie.

Myśli poruszone w tym rozdziale, reasumuję w następujących punktach:

1. Szkoła nie może ograniczyć się do zagadnień wychowawczych, tkwiących w materiale i metodach nauczania.
2. Ma ona przez wielostronne wyrobienie ugruntować w dziecku niezbędne zasady do współżycia obywatelskiego oraz dać mu właściwe przygotowanie do życia.
3. Wszystkie przejawy życia indywidualnego i zbiorowego uczniów przez czas ich pobytu w klasie (komplecie) oraz w szkole winny być podchwyczone i uporządkowane.
4. Całoroczne plany wychowawcze dla poszczególnych klas (kompletów) przez opiekunów klasowych — oraz program wychowawczy dla całej szkoły — przez kierownika lub kolegjalnie — winny być w każdej szkole starannie opracowane.
5. Celowe z roku na rok rozplanowanie programu pracy wychowawczej oraz umiejętne i sumienne jego realizacja mogą doprowadzić do osiągnięcia przez dziecko ostatecznego celu wychowawczego.
6. Program wychowawczy szkoły i plany klasowe winny być dostatecznie elastyczne, by można je dostosować do zmiennych okoliczności życia.
7. Istnienie sztywnego programu wychowawczego i planów klasowych dla wszystkich szkół byłoby szkodliwe.

IV. USTRÓJ SZKOŁY POWSZECHNEJ A ORGANIZACJA WYCHOWAWCZA.

Stopień organizacyjny szkoły powszechnej zależy od liczby dzieci w rejonie. § 6 Statutu ustala, że szkoły o 1-ym i dwu nauczycielach są szkołami stopnia I-go, o 3-ich i 4-ach nauczycielach — stopnia II-go, zaś o 5-ciu i większej liczbie nauczycieli — szkołami stopnia III-go. Obowiązek nauki dziecka w szkole trwa 7 lat. Zależnie od stopnia organizacyjnego szkoły, w inny sposób układają się warunki pracy dydaktycznej i wychowawczej. Może więc być:

- 1) różna liczba klas, których w szkole I-go stopnia jest 4, II-go — 6, III — 7;
- 2) różny czas trwania kursu nauki w poszczególnych klasach, który dla wszystkich klas szkoły III-go stopnia jest jednorodny, dla VI klasy w szkole II st. — dwuletni, zaś w szkole I-go stopnia — dla pierwszych dwóch klas — jednoroczny, dla trzeciej — dwu, dla IV-zej — trzyletni;
- 3) różne warunki nauki, która może odbywać się albo w pojedynczych klasach pod kierunkiem różnych nauczycieli, albo w kompletach, złożonych z klas, uczących się równocześnie pod kierunkiem jednego nauczyciela. (§ 48 Statutu).

A. SZKOŁY III-go i II-go STOPNIA.

W szkołach III-go i II-go stopnia cały zespół nauczycielski wraz z lekarzem — jeśli sprawuje stałą opiekę nad szkołą — tworzą Radę Pedagogiczną, której przewodniczącym jest kierownik. Rada Pedagogiczna jest organem wewnętrznego życia szkoły (§ 30 Statutu). Dbą ona o poziom wychowawczy i naukowy szkoły, omawia i opracowuje ważniejsze sprawy wychowawcze i dydaktyczne; w szczególności zaś:

- a) wyrabia sobie opinię o poszczególnych uczniach, klasach i całej szkole pod względem wychowawczym i naukowym;

- b) omawia i opracowuje sposoby i środki podnoszenia poziomu wychowania i nauczania;
- c) opracowuje projekty planu pracy wychowawczej i dydaktycznej.

Może powoływać z pośród siebie komisje dla opracowywania specjalnych zagadnień (§ 31 Statutu).

Z uprawnień powyższych wynika, że R. P. pod przewodnictwem kierownika musi ogarnąć cały splot warunków życia szkolnego — od najelementarniejszych do najbardziej skomplikowanych. Jest to jakgdyby parlament szkolny, którego zadaniem — uporządkowanie wszystkich przejawów życia indywidualnego uczniów, poszczególnych gromad klasowych, organizacji uczniowskich oraz form współdziałania rodziców ze szkołą. Winna to być grupa ludzi świadoma swych celów już choćby z tego tytułu, że każdy nauczyciel w szkole powszechnej jest równocześnie opiekunem klasowym (§ 69 Statutu). Ułatwia to całej Radzie obowiązek skryształizowania ogólnego celu wychowawczego szkoły i programu jej pracy — na podstawie planów, projektowanych dla poszczególnych klas czy oddziałów przez opiekunów klasowych. Nietylko na tem polega jej obowiązek, bowiem cały program pracy musi być przez tę samą gromadę ludzi wykonany wprowadzony w czyn. I dlatego to czynna dbałość o spełnienie bez reszty tego zadania winna być wiążadłem, spajającym członków Rady Ped. na cały rok pracy.

Kierownik — zwłaszcza gdy grono nauczycielskie jest duże — pełni tu rolę czynnika dyscyplinującego. Musi on posiadać duże zdolności organizatorskie oraz dokładnie zdawać sobie sprawę z przysługujących mu uprawnień. Statut wyraźnie określa jego uprawnienia i obowiązki. Jest on reprezentantem szkoły i bezpośrednim przełożonym wszystkich pracujących w niej osób (§ 16). Kierownik organizuje pracę wychowawczą (§ 18) i jest odpowiedzialny za stan wychowawczy szkoły (§ 19), nadto — jako główny wychowawca — kieruje tą pracą i czuwa nad jej harmonizowaniem i planowem wykonaniem niezależnie od tego, w jakim wymiarze godzin sam uczy (§ 23). Ma także prawo z pośród Rady powoływać komisje dla opracowywania specjalnych zagadnień, a nadto zawieszać uchwały Rady, które uważa za niezgodne z przepisami i przeciwnie dla dobra szkoły (§ 31).

Umiejętne rozdzielenie zajęć między członków grona decyduje o pomyślności pracy. Trafnie dobrani opiekunowie klasowi, opiekunowie organizacji uczniowskich z zapałem zabiorą się do pracy. Dobrze zawczasu opracowane przez kierownika myśli wytyczne programu dydaktycznego i wychowawczego, podane w treściwej formie gronu nauczycielskiemu, staną się podwaliną, o którą oprze się praca w poszczególnych klasach. O ile warunki powyższe zostaną inteligentnie, sprawnie i należycie przez kierownika spełnione, o ile nadto projektowane plany pracy nauczycieli i opiekunów klasowych również zawczasu będą przygotowane—czego, jako zwierzchnik — winien zażądać kierownik, — to już podczas pierwszych posiedzeń wszystkie poczynania szkoły będą ogarnięte przez Radę.

Olbrzymia jednak odpowiedzialność zmusza kierownika do bezpośredniego wnikania we wszystkie dziedziny pracy wychowawczej w szkole (hospitacje) po to, by — w miarę potrzeby — przedłożyć swoje spostrzeżenia na forum Rady, która po gruntownem rozważeniu uwag swego zwierzchnika uwzględni je i poczyni potrzebne korekty w pracy. W wypadku koniecznym nie cofnie się kierownik przed zlikwidowaniem tego działu, który niewłaściwie funkcjonuje. Przy liczniejszym gronie i szerszej rozbudowanych elementach pracy wychowawczej dbać on winien o niedopuszczenie do rozproszkowania się, a jak najgruntowniejszą koordynację. Zasadą kierowniczą powinno być w szkole: raczej mniejszą ilością, ale pewnych środków zmierzać do wytkniętego celu, aniżeli przez nadmierne rozczłonkowanie pracy zbłądzić na manowce. Należy mieć to na uwadze w dzisiejszych krytycznych czasach, kiedy klasy przeładowane są dziećmi, a szkoły oddziałami. Cóż może zrobić w wielu różnych kierunkach nauczyciel, mający pod opieką kilka klas, lub kilka organizacji uczniowskich? Praca w tym wypadku musi być prosta nieskomplikowana i cparta na dającym się zrealizować planie.

To samo zastrzeżenie dotyczy szkół II-go stopnia oraz szkół III-go stopnia o 5-ciu nauczycielach.

Nadmienić wreszcie wypada, że w szkole III-go stopnia— w tym wypadku, gdy VI-ta i VII-ma klasa uczą się w komplecie, a w szkole II-go stopnia w dwuletniej klasie VI-jej oraz w odniesieniu do klas, uczących się w kompletach — idee przewodnie pracy winny być wypośredkowane dla dzieci o różnych poziomach, a obmyślony plan pracy rozłożony na 2 lata. Sam program pracy powinien być tu skromniej rozbudowany. Tak np. raczej z roku na rok należy powołać do życia sprawnie fun-

kcjonującą jedną lub najwyżej dwie organizacje uczniowskie, aniżeli kilka naraz, ale po dyletancku prowadzonych.

B. SZKOŁA I-GO STOPNIA.

Szkoła I-go stopnia — to szkoła o 1-ym lub dwu nauczycielach. Niema tu Rady Pedagogicznej, a nauczyciele są równocześnie opiekunami paru, a nawet wszystkich klas, które często uczą się w kompletach. Cały ciężar sporządzenia planów wychowawczych dla poszczególnych klas oraz programu dla całej szkoły spada tu wyłącznie na kierownika. Realizują go — albo kierownik z podwładnym sobie nauczycielem, któremu musi być doradcą w celowem wykonaniu pracy, albo też sam nauczyciel kierujący.

W szkole o dwóch nauczycielach program pracy wychowawczej dla kl. III-iej winien być tak skonstruowany, aby można było go wykonać w ciągu 2-ech, a dla IV-iej — w ciągu 3-ech lat. Hasła całoroczne, idee przewodnie muszą się zmieniać co roku, stawać się coraz poważniejsze, aby dziecko wyszło ze szkoły należycie pod względem wychowawczym wyrobione. Rozumie się, że program ten nie może być zbyt złożony, rozbudowany, gdyż nie stać na to ani wykonywujących go nauczycieli, ani też młodzieży. Oprzeć go należy szczególnie starannie na walorach gospodarczych i kulturalnych rejonu, miejscowości szkolnej. Jeśli np. jest to miejscowość gminna — należy zorganizować w starszych klasach gminę klasową, która — dobrze prowadzona — może być jedyną organizacją w szkole; jeśli w miejscowości szkolnej jest kasa Stefczyka lub spółdzielnia, — należy działalność organizacji uczniowskiej oprzeć o kasę oszczędnościową lub o spółdzielnię uczniowską.

W szkole I-go stopnia o 1-ym nauczycielu projektodawcą programu pracy, jego realizatorem i jedynym opiekunem klasowym jest jedna i ta sama osoba. Nauka w kl. I-iej i II-iej odbywa się tu w ciągu 2-ech lat w jednym komplecie, a w kl. III i IV — przez 5 lat w komplecie drugim. Programy pracy wychowawczej muszą być układane nie dla klas a dla kompletów i tak skonstruowane, aby w I-ym komplecie mogły być w ciągu 2-ech, a w II-im — w ciągu 5-ciu lat realizowane. Hasła całoroczne, idee przewodnie nadzwyczaj starannie należy wypośrodkować i na szereg lat ustopniować.

Wypada nadto podkreślić, że praca wychowawcza w szkole I-go stopnia — zwłaszcza w szkole o 1-ym nauczycielu — choć pozornie prosta — jest bardzo subtelna i odpowiedzialna. Inteligencja pedagogiczna, wnikliwość, inwencja nauczyciela i systematyczność decydują o celowości zamierzeń i wynikach pracy. Jedyna forma kolegejalnego współdziałania w opracowywaniu pomysłów i realizowaniu pracy — to porozumienie się nauczycieli szkół stopnia I-go na dość częstych konferencjach zespołowych, które przy dobrej organizacji mogą dać wychowawcy wiele praktycznych wskazań, a jednocześnie dodać otuchy i wiary w osiągnięcie rezultatu.

ZAKOŃCZENIE.

W zakończeniu należy podkreślić, że najtrudniejszą, najodpowiedzialniejszą, ale zarazem najbardziej istotną funkcję ma do spełnienia w szkole nauczyciel. Przez swą codzienną, bezpośrednią pracę z dziećmi realizuje on program wychowawczy szkoły. By skutecznie spełnić to zadanie, nie może on wykonywać swych obowiązków mechanicznie, z przymusu, czy też tylko „dla chleba“. Musi go ożywiać w pracy jakaś głębsza idea. Tą ideą w dobie obecnej jest poczucie potrzeby całkowitego odrodzenia szkoły polskiej.

Że szkoła jest wytworem życia społecznego, rozumiano już dawno, ale oświata i wychowanie stało się dopiero wtedy pierwszorzędnym zagadnieniem państwowem, kiedy pojęto że szkoła jest także twórczynią, mistrzynią życia społecznego, ponieważ — urabiając w odpowiedni sposób przyszłego obywatela — wytycza niejako kierunek życia narodu i bytu państwa. W Polsce szlacheckiej zbyt późno doceniono tę rolę szkoły, to też nawet pomimo gigantycznych wysiłków nie udało się Komisji Edukacji Narodowej odrodzić narodu i podnieść potęgę Rzeczypospolitej — poprostu dlatego, że zabrakło państwa. Szkoła — choć pozostała wytworem życia społecznego — nie mogła stać się jego funkcją, t. zn. twórczynią niepodległego bytu i potęgi państwa. W Polsce odrodzonej — może dlatego, że zbyt długo nie posiadaliśmy własnej państwowości — szkoła do niedawna była również tylko potrzebą społeczną. Dopiero wytknięty przez ś. p. Ministra Sławomira Czerwińskiego nowy ideał wychowania nadał szkole charakter czynnika kształtującego stosunki społeczne, a tem samem wywierającego wpływ na

utrwalenie bytu i potęgi państwa. Ustawa o ustroju szkolnictwa z dnia 11 marca 1932 roku, nowe programy — to pierwsze stadium realizacji głębokich myśli wybitnego pedagoga. Reforma ma się dokonać w ciągu kilku najbliższych lat, a odrodzona szkoła musi całkowicie przeobrazić strukturę duchową obywatela polskiego. Im wcześniej odrodzi się szkoła polska, tem prędzej doczekamy się nowego pokolenia obywateli, którym ze spokojem będziemy mogli powierzyć dalsze losy Ojczyzny.

Idea ta zarówno dla nauczyciela, jak dla Rady Pedagogicznej i dla kierownika szkoły winna stać się bodźcem do codziennej i wytrwałej pracy, winna obudzić w nich wysoką ambicję twórczą, rozmach pracy, niezłomną wolę pokonania wszelkich trudności, winna być karmem ich ducha na najbliższe lata. Wówczas to łatwiej skoordynuje się praca, zagadnienia wychowawcze wysuną się na plan pierwszy, a myśl przewodnia nowej Ustawy realnie w czyn się przerodzi.

Inspektor szkolny ma tu odegrać rolę czynnika, nadającego jednolity w całym obwodzie kierunek wychowania. Bezpośrednie zetknięcia się jego z poszczególnymi szkołami podczas wizytacyj rzadkie. Mimo to musi on nie tylko skontrolować istniejący stan rzeczy, ale podnosić coraz wyżej poziom wychowawczy szkół w obwodzie drogą umiejętnej dorady, zachęty, pobudzania do współzawodnictwa, informowania o pozytywnych wynikach pracy w innych szkołach, o skuteczniejszych pomysłach i t. p.

Powazną usługę w podnoszeniu poziomu szkolnictwa w obwodzie oddadzą konferencje nauczycielskie — zwłaszcza z udziałem inspektora szkolnego. Winny one stać się ośrodkami samokształcenia, zebraniemi, na których rozstrzygane będą zawile problemy życia szkolnego — w szczególności zagadnienia wychowawcze. Tylko przez wzajemną wymianę myśli, przez rozgryzanie trudniejszych problemów wychowawczych, następujących się w codziennej pracy szkolnej. — mogą one stać się środkiem, dzięki któremu moment odrodzenia się całkowitego szkoły, a tem samem i chwila zupełnego przeobrażenia struktury duchowej obywatela polskiego szybkimi krokami przybliżą się realnie.

Na konferencjach takich inspektor szkolny powinien być kontrolerem i instruktorem oraz autorytatywnym doradcą przy wszelkich trudniejszych zagadnieniach.

STĄD POSTULAT:

Nauczyciel, Rada Pedagogiczna, kierownik winni w zgodnym i wyłączonej wysiłku przyspieszać moment całkowitego odrodzenia się szkoły polskiej, zaś inspektor szkolny przez skuteczne podnoszenie poziomu wychowania w obwodzie — przybliżyć chwilę zupełnego przeobrażenia się struktury duchowej obywatela polskiego.

LITERATURA W ZWIĄZKU Z OMAWIANYM TEMATEM.

Ustawa z dnia 11 marca 1932 roku.

Statut publicznych-szkół powszechnych siedmioletnich.

Książki i broszury:

Dr. J. Kuchta. Rozwój psychiczny dziecka a praca szkolna. Nasza Księg., Warszawa. 1933 r.

Dr. J. Kuchta. Psychologia dziecka wiejskiego a praca szkolna. Gebethner i Wolff, Warszawa, 1933 r.

St. Baley. Psychologia wieku dojrzewania. Książn.-Atlas, Warszawa.

G. Kerschensteiner. Charakter, jego pojęcie i wychowanie. Nasza Księgarnia, Warszawa. 1932 r.

Piaget. Mowa i myślenie dziecka. Książn.-Atlas, Warszawa.

W. Mc. Dougall. Psychologia grupy. Książnica-Atlas, Warszawa, 1930.

P. Bovet. Instykt walki. Nasza Księgarnia, Warszawa, 1928 r.

Dr. J. Joteyko. Postulaty szkoły twórczej na prawach struktur psychicznych — odbitka z kwart. „Pol. Archiwum Psychologii”. Książnica-Atlas, Warszawa, 1927 r.

S. M. Studnicki. Jak obserwować dzieci. Nasza Księg., Warszawa, 1921.

St. Colvin i W. Bagley. Postępowanie człowieka. Gebethner i Wolff, Warszawa.

Henderson. Nowe wychowanie. Gebethner i Wolff, Warszawa.

J. W. Dawid. O duszy nauczycielstwa. Nasza Księgarnia, 1927 r.

Dr. Stevenson. Metoda projektów. Książnica-Atlas, Warszawa.

B. Nawroczyński. Swoboda i przymus w wychowaniu. Nasza Księgarnia, Warszawa, 1929 r.

J. Michałowska. Zagadnienia wychowawcze w nowych programach. Gebethner i Wolff, Warszawa.

St. Drzewiecki. Wychowanie obywatelsko-państwowe w nowych programach. Gebethner i Wolff, Warszawa.

B. Kubski. Twórczość nauczyciela a nowe programy. Gebethner i Wolff, Warszawa.

- F. Śliwiński.* Oddziaływanie wychowawcze na młodzież w wieku szkolnym. Druk. Państw. w Łodzi, 1926 r.
- Fr. Dąbrowski.* Spółdzielnie uczniowskie. Zw. Pol. Stowarzyszenia Spożywców, Warszawa.
- W. Przanowski, J. Wójcik i M. Szczawińska.* Samorząd w szkole powszechnej. Nasza Księgarnia, Warszawa, 1928 r.

ARTYKUŁY w „Pracy Szkolnej“:

- S. Usarkowa.* Prowadzenie klasy I-ej na podstawach wychowawczych (rocznik 1931, str. 238—242 i 261—265 oraz rocznik 1932, str. 2 — 7).
- H. Starościakowa.* Organizacja pracy wychowawczej w szkole powszechnej — Nr. 4/5 z r. szk. 1933-34, str. 90—96.
- J. Melchertówna.* O zasadę środowiska bezpośredniego w nowych programach — tenże numer, str. 85—90.
- Dr. Znaniński.* Samokształcenie i samowychowanie przez szkołę (rocznik 1929, str. 217—218).
- F. Sadowski.* Czynniki organizacyjny w szkole (rocznik 1930, str. 97 — 100).
- W. Sztetner.* O potrzebie przygotowania dzieci do samorządu (tenże rocznik, str. 273).
- E. Friedmanówna.* Kolekcjonowanie u dzieci (rocznik 1932, str. 18—23 i 41—46).
- Współpraca wychowawcza szkoły z domem — praca zbiorowa słuchaczy Instytutu Nauczycielskiego (rocznik 1932, str. 7 — 17 i 34—41).
- R. Gnus.* Audycje muzyczne w szkole (rocznik 1930, str. 200—202 i 262—266).
- H. Ładosz.* Znaczenie pierwiastków teatralnych w wychowaniu i w szkole (rocznik 1929, str. 74—77).

W „Przyjacielu Szkoły“:

- Dr. J. Kuchta.* Dziecko wstępujące do szkoły (roc. 1933, Nr. 10).
- Dr. J. Kuchta.* Psychika dziecka wiejskiego (roc. 1933, Nr. 12).
- W tymże roczniku:
- St. Nieborak:* Egocentryzm dziecka i wynikające z niego wskazania wychowawcze i dydaktyczne (Nr. 11).
- St. Czarnecka:* Możliwość i granice wychowania (Nr. 1 i 2).
- „ Indywidualność (Nr. 6). Charakter (Nr. 9). Osobowość (11)
- Z. Gryń.* Odwiedzanie uczniów w domu rodzicielskim (Nr. 4).
- J. Sokółowski.* Udział rodziców w tworzeniu nowej szkoły powszechnej (Nr. 13).

A. Urbański: Świetlice szkolne (Nr. 4).

Dr. Cz. Skopowski: Organizacje młodzieży szkolnej (Nr. 10). Koła Krajoznawcze Młodzieży Szkolnej (Nr. 10). Koła Szkolne Ligi Morskiej i Kolonjalnej (Nr. 14). Szkolne Kasy Oszczędności (Nr. 17).

Dr. F. Kulański: Plan pracy wychowawczej kierownika szkoły powszechnej (Nr. 11 i 12) oraz tegoż autora w Nr. 13 z września 1934 roku: Plan pracy wychowawczej i dydaktycznej kierownika szkoły w nowym roku szkolnym.

Zaznaczyć należy, że w latach: 1933 i 1934 w rozmaitych czasopiśmiech pedagogicznych pojawiła się tak wielka liczba artykułów związanych z tematem, że wyliczyć ich tu niepodobna.

M. P.

Ze spostrzeżeń nad realizacją nowych programów w gimnazjum.

(KONFERENCJA POLONISTÓW GRUPY METODYCZNEJ
W BIAŁYMSTOKU).

Dnia 26 października r. b. odbyła się w Białymstoku konferencja nauczycieli języka polskiego szkół średnich, należących do białostockiej grupy metodycznej, z udziałem p. Wizytatora minist. Bryckiego, p. Naczelnika J. Lubojackiego oraz p. Instr. min. Wł. Szyszkowskiego. Z pośród nauczycielstwa uczestniczyły w konferencji 22 osoby.

Głównym tematem konferencji było zagadnienie *LEKTURY CZYTANEK Z WYPISÓW* (spostreżenia z dotychczasowej pracy i wnioski). W związku z tem przeprowadziła kierowniczka Ogniska metodycznego w Białymstoku, p. Szumska, lekcję pokazową w kl. II na temat: „Lektura czytanki „Przerwana procesja“ Deotymy“, oraz wygłoszone zostały 2 referaty: dr. Schmeidlera — „Lektura dla kl. II w świetle dotychczasowej praktyki“, oraz p. Szumskiej — „Cykl «krzyż i miecz» w świetle zainteresowań młodzieży“. Następnie odbyła się dyskusja, oraz p. Instr. Szyszkowski wygłosił referat o realizacji programu jęz. polskiego w kl. II.

W dyskusji nad lekcją i referatami wysunęły się na czoło zagadnienia: 1. Reakcja młodzieży na poszczególne cykle lektury, 2. Sposoby badania zainteresowań młodzieży, 3. Jak zużytkować zainteresowania młodzieży.

I. REAKCJA MŁODZIEŻY NA POSZCZEGÓLNE CYKLE LEKTURY.

Cz. II wypisów Balickiego i Maykowskiego „Mówią Wieki“ — jak wykazała dotychczasowa praktyka — nie spotkała się z takim uznaniem wśród młodzieży i nauczycielstwa, jak cz. I. Z dwóch cykli, o których mówiono, szczególnie mało interesujący okazał się cykl „Drzewiej“. Podkreślono brak żywej akcji w czytankach, brak problemów o charakterze wychowawczym, szczupłość materiału korelacyjnego, oraz zupełny brak czytaneek, mówiących o życiu współczesnym.

Młodzież zwracała uwagę na fabułę, problemy etyczne, charaktery i przeżycia bohaterów, czasem na formę (Rękawiczka, Lilje, Pieśń o Rolandzie), nie zdradzając samorzutnego zainteresowania się zawartym w czytankach materiałem opisowym, dotyczącym kultury i życia obyczajowego.

Szczególne trudności w opracowywaniu lektury wystąpiły w szkołach z młodzieżą niechrześcijańską

2. SPOSOBY BADANIA ZAINTERESOWAŃ MŁODZIEŻY.

Podkreślono ważność wyszukiwania zainteresowań młodzieży przy omawianiu lektury. Nie chodzi o to, aby młodzież „umiała“ wypisy. Tekst literacki służy tylko do wywoływania obrazów, myśli i uczuć, dzięki którym rozszerza się pogląd na świat. To też nie może być mowy o dokładnym analizowaniu utworu metodą filologiczną. Należy skoncentrować uwagę na tych tylko elementach tekstu, na które młodzież zwróci uwagę — samorzutnie lub przy umiejętnym naprowadzeniu przez nauczyciela.

Najlepszym sposobem badania zainteresowań uczniów jest swobodna rozmowa na temat przeczytanej czytanki, połączona — o ile zajdzie potrzeba — z naprowadzaniem. Unikać przytem szablonu (np. stereotypowego: „Czy wam się czytanka podobała?“). Dobrze jest domagać się spostrzeżeń o lekturze (sąd o czytance, o postaciach, zawartości ideowej i t. p.) w formie piśmiennej, tem bardziej, że np. większe utwory młodzież czyta w różnym czasie. Z wysuniętych zagadnień czy tematów wybrać ważniejsze, lub bardziej interesujące, przyczem należy je dokładnie sprecyzować, wymagając następnie, przy omówieniu konkretnej, opartej na rzeczowych dowodach, pracy.

Mamy prawo podsunąć do omówienia inne, nieuwzględnione przez młodzież a ważne zagadnienia, ale należy to robić bardzo ostrożnie na drodze nawiązywania do spraw, poruszonych przez samą młodzież.

Z innych środków wywołania zainteresowania młodzieży wymieniono: odczytanie całości lub części tekstu przez nauczyciela, inscenizację („Śmierć Wandy“, lub ciekawa próba inscenizacji w zespołach „Starej baśni“), aktualizację (np. porównanie obyczajowości słowiańskiej ze współczesną), wyzyskanie materiału regionalistycznego, wreszcie posługiwanie się ilustracją, przyczem zwrócono uwagę na szczupłość materiału ilustracyjnego.

3. JAK ZUŻYTKOWYWAĆ ZAINTERESOWANIA MŁODZIEŻY.

Poznane zainteresowania należy wyzyskać do celów wychowawczych (unikać moralizowania!) i dydaktycznych. Jeżeli chodzi o cele dydaktyczne, ważną jest rzeczą, aby nauczyciel miał określony cel, omawiając czytankę. Cele mogą być różne. Czasem będzie to nauka umiejętnego czytania, analizowania tekstu (np. zwrócenie uwagi na ważną postać w utworze), czasem teksę da się wyzyskać do ćwiczeń w mówieniu i pisanii (np. opis misterjum średniowiecznego w czyt. „Przerwana procesja“), czasem wreszcie czytanka dostarczy materiału do nauki o języku (np. zwrócić uwagę na wyrazy staropolskie). Pamiętać też należy, żeby wprowadzać młodzież — zgodnie z programem — w kulturę epok minionych.

Podkreślono wreszcie ważność oceny wypisów z punktu widzenia zainteresowań młodzieży i realizacji programu, oraz zestawienia spostrzeżeń z różnych środowisk, celem wysunięcia odpowiednich dezyderatów pod adresem autorów podręcznika.

Akcja T-wa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych w świetle liczb.

W pierwszym roku działalności Towarzystwa P.B.P.S.P. zdołało ono przy bardzo intensywnej pomocy ze strony władz szkolnych, jak i nauczycielstwa szkół wszystkich typów, a przede wszystkim nauczycielstwa publicznych szkół powszechnych—pozyskać 48000 członków, skupionych w 1700 kołach.

Wytężonej swej pracy przy współdziałaniu wymienionych czynników zawdzięcza Towarzystwo bardzo — jak na pierwszy rok istnienia — piękny sukces finansowy, który już po potrąceniu daniny na rzecz Zarządu Głównego w wysokości 25% wpływów wynosił 152.000 zł.

W połączeniu z przyznaniem przez Zarząd Główny Towarzystwa zasiłkiem w kwocie 175.000 zł., czyli 88% zebranej w Okręgu sumy, dysponował Zarząd Okręgowy poważną na dzisiejsze warunki sumą 325.000 zł.

Suma ta użyta została w najściślejszym porozumieniu z władzami szkolnymi na dokończenie rozpoczętych już budowli, względnie na budowę nowych szkół powszechnych.

To też z pomocą funduszków Towarzystwa P.B.P.S.P. wybudowano w ubiegłym sezonie budowlanym 65 szkół o 181 salach, w których znalazło należyte pomieszczenie w roku bieżącym 16000 dzieci, a dobre warunki pracy 231 nauczycieli; nadto 62 kierowników i kilkunastu nauczycieli otrzymało w nowo-zbudowanych szkołach odpowiednie mieszkania.

W bieżącym roku szkolnym tempo pracy Towarzystwa nietylko nie uległo zahamowaniu, ale zostało znacznie wzmożone.

To też do dnia 10 listopada b.r., t. j. w przeciągu niespełna 2½-miesięcznej działalności Towarzystwa, uzyskany efekt finansowy wyraża się w liczbie 54000 zł., co czyni 27% całorocznego dorobku ubiegłego roku.

Jeśli natomiast zliczy się wszystkie wpływy bieżącego roku, od 1 lipca do 17 listopada b.r., t. j. do chwili oddania niniejszego sprawozdania do druku, uzyskamy w efekcie sumę 72000 zł., co czyni 36% dorobku roku zeszłego. Utrzymanie w dalszym ciągu dotychczasowego tempa pracy przez wszystkie czynniki, a przede wszystkim przez najbardziej zainteresowane nauczycielstwo szkół powszechnych, pozwoli na osiągnięcie w 100% przyjętych przez poszczególne obwody norm.

Specjalną uwagę należałoby zwrócić na wyniki, osiągnięte w ciągu „Tygodnia Szkoły Powszechnej“, wynoszące 23000 zł.

Nie jest to suma większa ponad spodziewaną, ale w porównaniu z rezultatem zeszłorocznej „Akcji 11 listopada“, wyrażającym się w kwocie 10000 zł. oznacza to zwiększenie wyników o 130%.

Reasumując rozważania na temat wyników akcji Towarzystwa P.B.P.S.P., możemy z całą słuszością wyciągnąć wniosek, że sprawa reprezentowana przez to Towarzystwo — sprawa dostarczenia dziesiątkom tysięcy dzieci w Okręgu miejsca w odpowiadającej nowoczesnym wymogom szkole i kilku tysiącom nauczycieli warunków, umożliwiających skuteczną pracę bez uszczerbku dla ich zdrowia — znajduje w naszym Okręgu, tak bardzo stojącym poniżej przeciętnego poziomu pod względem gospodarczym i kulturalnym — dzięki usilnej pracy nauczycielstwa coraz powszechniejsze zrozumienie i coraz mocniejsze poparcie.

Tak przenikanie akcji Towarzystwa w coraz szersze sfery społeczne, jak i coraz pozytywniejszy stosunek do tej akcji całego nauczycielstwa pozwala rokować Towarzystwu najlepsze nadzieje.

Poniżej umieszczone zestawienie ilustruje finansowe wyniki akcji w poszczególnych obwodach szkolnych oraz w Okręgu.

F i n a n s o w e z e s t a w i e n i e
w Okręgu Szkolnym Brzeskim za czas

L. p.	OBWÓD	Szkoły powszechne		Szkoły śr. og. sem.		Szk zawo
		wpłynęło zł.		wpłynęło zł.		wpłyn
			w tem z tygod. Sz. Pow.		w tem z tygod. Sz. Pow.	
1	brzeski	5632	2644	492	52	193
2	kobryński	4238	2113	306		28
3	piński	4043	1354	161	22	86
4	prużański	2308	876	127		
5	drohicki	2227	492			
6	łuniniecki	2106	942			
7	stoliński	1579	1089			
8	koszyrski	1444	826			
9	kosowski	1284	171			
	P o l e s i e	24861	10607	1086	74	307
10	białostocki	8620	3788	1247	136	286
11	ostrołęcki	5694	2765	163		
12	łomżyński	5065	2356	146	10	111
13	sokółski	3867	1952	66		
14	bielski	3204	1145	457		19
	woj. białostockie	26450	12006	2079	146	416
	O K R Ę G	51312	22613	3165	220	722

akcji T - w a P. B. P. S. P.
od dnia 1.IX. do 10.XI.1934 roku.

oły dowe	RAZEM		Osiągnięty % normy	L O K A T A	
	ęło zł.	wpłynęło zł.		województwami	w okręgu
w tem z tygod. Sz. Pow.		w tem z tygod. Sz. Pow.		zależnie od osią- gniętego % normy	zależnie od osią- gnięto % normy
				Obwód:	Obwód
32	6317	2728	15,7	kobryński	kobryński
18	4572	2131	30,2	prużański	sokólski
	4290	1376	20,2	piński	prużański
	2435	876	21,0	koszyrski	piński
	2227	492	15,9	łuniniecki	białostocki
	2106	942	17,5	kosowski	koszyrski
	1579	1089	15,8	drohicki	łuniniecki
	1444	826	18,0	stoliński	ostrołęcki
	1284	171	16,0	brzeski	kosowski
50	26254	10731	19,0		
86	10153	4010	18,0	sokólski	drohicki
	5857	2765	16,2	białostocki	stoliński
	5322	2366	12,6	ostrołęcki	brzeski
	3933	1952	21,5	łomżyński	łomżyński
	3680	1145	11,4	bielski	bielski
86	28945	12238	16,0		
136	54199	22969	17,5		

Streszczenie artykułu Dr. Budzanowskiego p. t. „Wskazania do zwolnienia od rysunków i zajęć praktycznych młodzieży szkolnej z powodu niedostatecznej sprawności narządu wzrokowego“.

Często lekarze szkolni są w trudnem położeniu wobec subiektywnych skarg młodzieży szkolnej na niedomogi wzroku i związanych z tym zwolnień przez lekarzy prywatnych z zajęć praktycznych i rysunków w szkole. Wobec tego dobrze będzie, jeżeli lekarz szkolny będzie miał pod ręką choć w streszczeniu artykuł Dr. K. Budzanowskiego, st. asystenta kliniki okulistycznej uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, „Wskazania do zwolnienia od rysunków i zajęć praktycznych młodzieży szkolnej z powodu niedostatecznej sprawności narządu wzrokowego“, ogłoszony w Dzienniku Urzędowym Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego N 6 r. b. Autor po szczegółowem omówieniu rozmaitych wad wzroku i cierpień oczu, ujął w 10 punktów projekt przepisów, któremi należy się kierować przy zwalnianiu z rysunków i zajęć praktycznych. Punkty te są:

1. O ile ostrość wzroku na oku lepszem wynosi mniej niż $6/18$ i przynajmniej $6/60$ na oku gorszem z uwzględnieniem poprawy szklami.
2. O ile ostrość wzroku na oku lepszem wynosi mniej jak $6/12$ i na oku gorszem mniej niż $6/60$ z uwzględnieniem poprawy szklami. Dotyczy to również niewidzących na jedno oko lub jednookich, o ile oko jedynie widzące nie ma $6/12$ z uwzględnieniem poprawy szklami.
3. Z krótkowzrocznością, jeżeli ilość dioptrji wynosi połowę ilości lat i więcej.
4. Z dalekowzrocznością, wymagającą szkieł + 6 D i więcej.
5. Z astygmatyzmem od 4 D i wyżej, stwierdzonym badaniem przedmiotowem.
6. W stanach, wymagających noszenia innych szkieł do patrzenia w dał i innych do pracy zbliżonej (np. brak soczewki, porażenie akomoracji).
7. Przy niesprawności narządu ruchowego oka (np. porażenie lub niedomoga mięśni ocznych, oczopląs przy patrzeniu wprost).
8. Przy trwałem łzawieniu, spowodowanem przez zniekształcenie, względnie niedomykanie powiek, lub przeszkodę w drogach odprowadzających.
9. W schorzeniach przewlekłych gałki ocznej, mogących przyczynić się do obniżenia ostrości wzroku (np. zapalenie przewlekłe tęczówki i ciała rzębowego, męty ciała szklistego, zmiany postępujące na dnie oka).
10. W schorzeniach z tendencją do częstych nawrotów (np. zapalenie skrofuliczne rogówki, niezbyt wiosenny spojówki).

wydawnictw.

Anatol France — Pages Choisies. IV Tomik Biblioteczki Francuskiej. Książnica-Atlas, Lwów-Warszawa. 1934 r. Przeznaczony do użytku wyższych klas szkół średnich.

Są to wyjątki z powieści „Le livre de mon ami“, „Le crime de Sylvestre Bonnard“, „Les opinions de M. Jerome Coignard“.

Dwa opowiadania ze biuro: L'etui de nacre — „Le petit soldat de plomb“, „Le jongleur de Notre-Dame“ i jedno ze biuro: Le puit de ste Claire — „Les pains noirs“.

Uczony, filozof i esteta wielkiej miary — *Anatol France* — jest przede wszystkim mistrzem stylu. Niezrównana prostota, jasność a zarazem wytworność jego pióra — barwność i harmonja cechuje sposób, jaki stawia on przed oczyma czytelnika swych bohaterów, których duchowość i moralna sylweta, dzięki wykończeniu szczegółów, w przedziwny sposób wyczuwać się pozwaia.

„Przekroje. Wstęp do teorii liczb niewymiernych“, przez dr. *Wacława Sierpińskiego*, prof. Uniw. Warsz. nakł. Książnica — Atlas.

Temat, któremu książeczka ta jest poświęcona, wiąże się z niektórymi punktami gimnazjalnego programu matematyki, to też „Przekroje“ oddać mogą znaczne usługi zarówno nauczycielom, jak i uczniom. — Książeczka prof. Sierpińskiego wyszła jako pierwszy tomik „Biblioteczki Matematycznej“, której redakcja postawiła sobie, jako zadanie, dostarczanie lektury matematycznej osobom, nie posiadającym specjalnego wykształcenia matematycznego.

Wolf Durian Kai aus der Kiste w opracowaniu Henryka Friedländera. Biblioteczka Niemiecka, Serja 11. Tomik 43. Książnica-Atlas, Lwów-Warszawa, 1934.

Tomikiem tym wprowadza Biblioteczka Niemiecka nowy typ lektury obcojęzycznej do szkoły: *nawskroś współczesną powieść dla młodzieży*. Wszystkie postacie tej powieści są plastyczne, żywe: bohater pełen sprytu, energii, pewności siebie, poczucia honoru i obowiązku. Tłem akcji jest wielkie miasto współczesne, z jego ruchem ulicznym, tramwajami, kolejami podziemnymi, dworcami, kanałami, parkami, hotelami, sklepami i t. d. Młody czytelnik poznaje w ten sposób cały zapas *słownictwa*, odnoszącego się do tych zjawisk współczesnej kultury miejskiej w sposób interesujący i łatwy. *Opracowanie* bowiem jest tak szczegółowe, że ułatwia wprawdzie uczniowi, czy uczennicy peł-

ne zrozumienie tekstu, ale zarazem pozostawia mu samodzielność myślenia i domyślenia się. objaśnienia leksykalne i rzeczowe umieszczone są wygodnie u dołu stron tekstu. Wyzyskują one znakomicie tekst dla celów wychowawczych, poruszając w prymitywnej formie szereg zagadnień życiowo-etycznych (stosunek do władz, pracę służby bezpieczeństwa, zagadnienie honoru i t. p.). Dla klas II i III lektura tej książeczki stanowić może pożyteczne uzupełnienie.

Rolf Italisander: So lernte ich Segelfliegen. (Biblioteczka Niemiecka, Tomik 43). Książnica-Atlas, Lwów-Warszawa, 1934.

Jest to opowiadanie, napisane przez 15-letniego chłopca, niemieckiego, który, zapaliwszy się do lotnictwa, spędził całe wakacje w szkole szybowcowej w Rossitten w Prusach Wschodnich. Swoje przeżycia kreśli sympatyczny autor żywo i zajmująco. Ze względu na konstrukcję, język i pewną ilość technicznych wyrażań, nadaje się ta książka na lekturę od IV roku nauczania języka.

WYDAWNICTWA DOZWOLONE DO UŻYTKU SZKOLNEGO.

Ministerstwo W. R. i O. P. uznało następujące wydawnictwa i środki naukowe za dozwolone do użytku szkolnego:

V. KSIĄŻKI DO BIBLIOTEK:*)

Boguszewska H. Czerwone węże. Polska i świat współczesny. Biblioteka młodzieży. Z cyklu: Budujemy państwo. Wydawnictwo Gebethnera i Wolffa, Warszawa. — dla dzieci lat — 15. (Nr. I Pr.-3304/33).

Brahmer Miecz. Włochy. Biblioteka Szkoły Powszechnej Nr. 79. Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych, Lwów, 1933 — dla uczniów od lat 15-stu. (Nr. I Pr.-138/34).

Brończuk K. Król Stefan. Dramat w 5 aktach. Lwów, 1933. Skład główny w księgarniach Książnicy-Atlas. Lwów—Warszawa — dla młodzieży powyżej lat 15-stu. (Nr. I Pr.-1027/33).

Buczowski K. Kraków. Biblioteka Szkoły Powszechnej. Z cyklu: Miasta polskie. Nr. 33. Nakładem Państwowego Wydawnictwa książek szkolnych, Lwów, 1931 — dla dzieci od lat 10. (Nr. I Pr.-1532/33).

Buyno-Actowa M. Syn policjanta. Zajmujące czytanki Nr. 53. Wydawnictwo M. Arcta, Warszawa, 1932 — dla dzieci lat 9—11. (Nr. I Pr.-163/33).

Carrol L. Ala w krainie czarów. Wolny przekład z angielskiego M. Morawskiej. Wydanie 2. Warszawa. Gebethner i Wolff, 1932 — dla młodzieży od lat 15-tu. (Nr. II-6911/31).

Chocimowski L. Złamany bagnet. Zajmujące czytanki Nr. 54. Wydawnictwo M. Arcta, Warszawa, 1932—dla dzieci lat 9—11. (Nr. I Pr.-814/33).

Chołoniewski A. Tadeusz Kościuszko. Wydanie III. Nakładem „Księgarni Polskiej” Towarzystwa Polskiej Macierzy Szkolnej. Warszawa, 1931 oraz *Czerniewski Ludomir.* Jan Matejko, Nauczyciel Narodu. Nakładem „Księgarni Polskiej”. Tow. Polskiej Macierzy Szkolnej. Warszawa, 1931 — dla uczniów

*)Przedruk z Dziennika Urzędowego Min. W.R. i O.P. N 5 z 1934 r.

od lat 14-stu. (Nr. I Pr.-7579/31).

Cunn Mac John. Kształcenie charakteru. Zagadnienia etyczno-pedagogiczne (w przekładzie Z. Jętkiewiczowej). Nakładem Książnicy-Atlas. Lwów—Warszawa — dla uczniów zakładów kształcenia nauczycieli oraz do bibliotek nauczycielskich. (Nr. I Pr.-1942/33).

Czachowski K. O Henryku Sienkiewiczu. Biblioteka Szkoły Powszechnej, Nr. 12. Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów, 1933 — dla uczniów szkół powszechnych. (Nr. I Pr.-514/33).

Czeska-Mączynska M. Teofila Sobieska, matka króla Jana. Biblioteka Szkoły Powszechnej Nr. 24. Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych, Lwów, 1933 — dla dzieci od lat 10-ciu. (Nr. I Pr.-1429/33).

Dąbrowski Fr. Spółdzielnie uczniowskie. Podręcznik praktyczny. Wydawnictwo Związku polskich stowarzyszeń spożywców. Warszawa, 1925 — do bibliotek uczniowskich. (Nr. II-24093/30).

Dromlewiczowa Z. Marzenie Cesi. Biblioteka książek różowych. Tom 154. Skład gł. w Księgarniach Nowości, Warszawa—Toruń — dla dzieci lat 9—11-stu. (Nr. I Pr.-209/34).

Florczak Al. Brat Albert i jego dzieło. Biblioteka Szkoły Powszechnej. Z cyklu: Znakomici Polacy. Nr. 80. Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów, 1933 — dla dzieci lat 11—15. (Nr. I Pr.-136/34).

Gąsiorowski W. Interregnum. Powieść historyczna z XVIII wieku. Wydawnictwo Domu Książki Polskiej, Warszawa, 1933 — dla młodzieży powyżej lat 15-stu. (Nr. I Pr.-1340/33).

Gąsiorowski W. Księżna Łowicka. Powieść historyczna z XIX wieku. Wydawnictwo Domu Książki Polskiej. Warszawa, 1928 — dla młodzieży powyżej lat 15-stu. (Nr. I Pr.-9220/31).

Górski K. Toruń. Biblioteka Szkoły Powszechnej Nr. 47. Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych, Lwów, 1933 — dla dzieci od lat 12-tu. (Nr. I Pr.-3175/33).

Guthowska M. Historia ubiorów — z atlasem. Wydawnictwo Książnicy-Atlasu. Lwów—Warszawa, 1932 — jako książkę do bibliotek szkół średnich ogólnokształcących zakładów kształcenia nauczycieli oraz szkół zawodowych. (Nr. I Pr.-1753/33).

Hertz Aleks. dr. i E. Kipowa. W poszukiwaniu nowych metod pracy oświatowej. Wychowanie obywatelskie przez korespondencję. Nakładem Powszechnego Uniwersytetu Korespondencyjnego, Warszawa, 1932 — do bibliotek

szkolnych (nauczycielskich i uczniowskich) w zakładach kształcenia nauczycieli. Nr. I Pr.-4528/32).

Hertz B. Przygody Magdusi. Wydanie 2. Wydawnictwo J. Mortkowicza. Warszawa, 1928 — dla dzieci od lat 9-ciu do 11-stu. (Nr. I Pr.-9330/31).

Homera Odysseja. Z greckiego przełożył i przedmową poprzedził J. Wittlin. Rzecz o Homerze napisał R. Ganszyniec. Wydanie 2. Wydawnictwo J. Mortkowicza. Warszawa, 1931 — dla starszej młodzieży. (Nr. II 9453/31).

Hoszowska Wład. dr. Idea spółdzielczości w gospodarczo-społecznym wychowaniu młodzieży w Polsce. Z cyklu prac poświęconych zagadnieniu kształcenia i wychowania spółdzielczego. Tom I. Wydawnictwo Spółdzielczego Instytutu Naukowego. Warszawa, 1922 — do bibliotek nauczycielskich. (Nr. I Pr.-3946/33).

Informator spółdzielczy Towarzystwa Kooperatystów. Pod redakcją St. Thugutta. Biblioteka spółdzielcza. Nr. 22. Wydawnictwo Spółdzielczego Instytutu Naukowego. Warszawa, 1932 — do bibliotek szkół handlowych. (Nr. I Pr.-3945/33).

Juszkiewiczowa M. Fombo, małpka i ja. Biblioteka książek różowych. Tom 165. Warszawa. Skład gł. w Księgarniach Nowości — dla dzieci lat 9—11. (Nr. I Pr.-224/34).

Koss F. Pieszo przez pustynię. Wrażenia z wycieczki po Tunisji. Biblioteka książek błękitnych Nr 146 — dla młodzieży lat 11—15. (Nr. I Pr.-2526/33).

Kozłowski W. M. Co i jak czytać. Wykształcenie samego siebie i drogi do niego. Wydanie VI gruntownie przejrzone i uzupełnione. Nakładem Drukarni Państwowej w Poznaniu, 1932 — jako książkę do bibliotek nauczycielskich. (Nr. I Pr.-4791/32).

Kraśny J. A. Samolot kaprała Orwicza. Biblioteka Szkoły Powszechnej. Z cyklu: Wojsko polskie. Nr. 50. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów, 1933—dla dzieci lat 11—15. (Nr. I Pr.-3173/33).

Kurek Jalu. Mount Everest. 1924. Wydawnictwo Głównej Księgarni Wojskowej. Warszawa, 1933 — dla młodzieży od lat 15. (Nr. I Pr.-1/33).

Kwiecińska Al. Dzieciaki. Biblioteka książek różowych. Tom 161. Skład główny w Księgarniach Nowości, Warszawa — dla dzieci od lat 9—11. (Nr. I Pr.-211/34).

Lachowicz J. Podstawy teorii buchalterji. Wilno, 1932 — do bibliotek nauczycieli szkół handlowych. (Nr. I Pr.-1591/33).

Lipiński W. Wojna polska. Rok 1919—1920. Polska i świat współczesny. Biblioteka młodzieży. Z cyklu: Walki o niepodległość. Wydawnictwo Gebethnera i Wolffa, Warszawa — dla dzieci od lat 10. (Nr. I Pr.-3308/33).

Łoś St. Czarny Wojtek. Zajmujące czytanki. Nr. 51. Wydawnictwo M. Arcta, Warszawa, 1932 — dla dzieci lat 9—11. (Nr. I Pr.-161/33).

Łoś St. Księżniczka Mafalda. Zajmujące czytanki Nr. 73. Wydawnictwo M. Arcta, Warszawa, 1932 — dla dzieci lat 9—11. (Nr. I Pr.-4016/33).

Łoś St. Przygoda w Serra do Mar. Zajmujące czytanki. Nr. 67. Wydawnictwo M. Arcta, Warszawa, 1932 — dla dzieci lat 9—11. (Nr. I Pr.-4010/33).

Makuszyński K. i Walentynowicz M. 120 przygód Koziołka Matołka. Wydawnictwo Gebethnera i Wolffa, Warszawa, 1933 — do bibliotek przedszkolnych dla dzieci do lat 7-miu. (Nr. I Pr.-2530/33).

Malinowski-Pobóg Wł. Akcja bojowa pod Bezdunami 26 września 1908. Nakładem Głównej Księgarni Wojskowej. Warszawa, 1933 — do bibliotek nauczycielskich. (Nr. I Pr.-83/33).

Meissner J. Żwirko i Wigura. Załoga RWD. Polska i świat współczesny. Biblioteka młodzieży. Z cyklu: Bohaterzy. Wydawnictwo Gebethnera i Wolffa, Warszawa. 1933—dla młodzieży od lat 15-stu. (Nr. I Pr.-3306/33).

Mickiewicz Adam. Dzieła. Pod red. prof. dr. Manfreda Kridla. Wydanie II przejrane i poprawione (bez przedmowy Boya-Żeleńskiego). Nakładem Biblioteki Arcydzieł Literatury. Warszawa, 1929 — dla uczniów wyższych klas szkół średnich ogólnokształcących. (Nr. II-998/31).

Morcinek G. Narodziny serca. Wydawnictwo Księgarni św. Wojciecha. Poznań — dla młodzieży powyżej lat 11-stu. (Nr. I Pr.-788/33).

Moskwianka H. O królowie Zorynce. Biblioteka książek różowych i błękitnych. Warszawa, 1933 — dla dzieci lat 9—11. (Nr. I Pr.-3216/33).

Muron J. Wyspa Hispanola. Powieść. Przekład Z. Chrzanowskiej. Wydawnictwo Księgarni św. Wojciecha, Poznań — dla młodzieży powyżej lat 15. (Nr. I Pr.-692/32).

Niesiołowski Andrzej dr. Formy i metody pracy oświatowej. Nakładem „Księgarni Polskiej“ T-wa Polskiej Macierzy Szkolnej w Warszawie. Warszawa, 1932 — jako książkę do bibliotek szkolnych uczniowskich i nauczycielskich w zakładach kształcenia nauczycieli. (Nr. I Pr.-3466/32).

Niewiadomska C. Królowa Jadwiga. Wydawnictwo im. Królowej Jadwigi. Tom III. Nakład księgarni J. Lisowskiej, Warszawa, 1921 — dla dzieci lat 9—11. (Nr. I Pr.-2527/33).

Norwid K. C. Czarne i białe kwiaty. Zebrał i posłowiem opatrzył R. Zrębowicz. Wydawnictwo J. Mortkowicza, Warszawa, 1922 — dla młodzieży powyżej lat 15-stu. (Nr. I Pr.-897/33).

Pinon-Gacka An. Z pamiętnika lalki. Biblioteka książek różowych. Nr. 133. Wydawnictwo księgarni wydawniczej „Polska Zjednoczona”, Warszawa — dla dzieci lat 9—11. (Nr. I Pr.-4377/32).

Porazińska J. Jaś i Kasia. (Na motywach pieśni ludowej). Wydawnictwo „Naszej Księgarni”, Warszawa, 1933 — dla dzieci lat 9—11. (Nr. I Pr.-1573/33).

Porazińska Janina. Kto śpiewa, troski rozwiewa. Przysłowia i pogwar-ki polskie, opracowane dla młodzieży i dla dorosłych. Nakładem K. S. Jakubowskiego, Lwów, 1934 — jako książkę do bibliotek nauczycielskich publicznych szkół powszechnych. (Nr. I Pr.-86/34).

Porębski Eug. Cuda techniki. Rocznik trzeci. Warszawa. Nakładem drukarni W. Nowakowskiego, 1931 — dla starszej młodzieży. (Nr. II-30689/29).

Rosenberg M. Organizacja przedsiębiorstw. Część ogólna. Wydawnictwo Wyższej Szkoły Handlu Zagranicznego we Lwowie. Skład główny w księgarniach S. A. Książnica-Atlas, Lwów—Warszawa, 1932 — jako książkę do bibliotek szkół handlowych. (Nr. I Pr.-4843/32).

Sawicki L. Zarys ogólnej geografji ziem polskich. Wykłady, ogłoszone na kursie nauczycielskim w Cieszynie 1919 r. Wydawnictwo Księgarni Geograficznej „Orbis”. Kraków, 1932 — jako książkę do bibliotek szkolnych dla starszej młodzieży oraz jako książkę pomocniczą dla nauczycieli. (Nr. I Pr.-1264/33).

Sotnicki S. Obrazki z dziejów Polski. Czytanka dla dzieci. Wydawnictwo Zakładu Narodowego imienia Tssolińskich, Lwów, 1931 — do bibliotek uczniów szkół powszechnych. (Nr. II. 18807/31).

Staszewski J. Niemasz pana nad ulana. Biblioteka Szkoły Powszechnej. Z cyklu: Wojsko polskie. Nr. 19. Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek szkolnych, Lwów, 1931 — dla młodzieży powyżej lat 12. (Nr. I Pr.-1039/33).

Strug A. Ojcowie nasi. Wydanie 3. Wydawnictwo J. Mortkowicza, Warszawa — dla młodzieży od lat 15-stu. (Nr. II-11249/31).

Studnicki Wł. Polityka Rosji względem szkolnictwa zaboru rosyjskiego. Wydawnictwo G. Gebethnera i Spółki, Kraków, 1906 — jako książkę do bibliotek szkolnych dla nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących. (Nr. II-9189/30).

Swobodzianka M. Sobieski pod Wiedniem. Biblioteka Szkoły Powszechnej Nr. 36. Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów, 1933 — dla uczniów od lat 10-ciu. (Nr. I Pr.-1540/33).

Szalay Groele W. Szatańskie złoto. Wydawnictwo Księgarni Św. Wojciecha dla dzieci lat 11-stu do 15-stu. (Nr. I Pr.-787/33).

Szczawiński St. Wicher. Wydawnictwo Głównej Księgarni Wojskowej Warszawa, 1933 — dla młodzieży lat 11-stu do 15-stu. (Nr. I Pr.-4/33).

Taylor J. M. Błękitny żagiel. Zajmujące czytanki. Nr. 63. Wydawnictwo M. Arcta, Warszawa, 1932 — dla dzieci lat 9-ciu do 11-stu. (Nr. I Pr.-4006/33).

Walpole Hugh. Jaremką i Hamlet. Tłum. Ir. Wasiułyńska. Nakładem Towarzystwa wydawniczego „Bluszczy”. Warszawa — dla młodzieży powyżej lat 15. (Nr. I Pr.-4479/32).

Weryho M. Moja książeczka. Biblioteka książek różowych. Nr. 147. Warszawa — dla dzieci lat 7—9. (Nr. I Pr.-2524/33).

Weryho M. Promyki. Biblioteka książek różowych. Tom 158. Skład gł. w Księgarniach Nowości, Warszawa — Toruń — dla dzieci lat 7 do 9. (Nr. I Pr.-264/34).

Wojciechowski St. Organizacje zbytu produktów rolniczych. Podręcznik dla szkół rolniczych. Biblioteka spółdzielcza Nr. 18. Wydawnictwo Spółdzielczego Instytutu Naukowego. Warszawa, 1931 — do bibliotek szkół narodowych. (Nr. I Pr.-3949/33).

Wójcik-Keuprulian Br. Ormianie polscy. Biblioteka Szkoły Powszechnej. Nr. 57. Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów, 1933 — dla uczniów od lat 12-stu. (Nr. I Pr.-142/34).

Zaluski P. Jak zakładać i prowadzić szkolne kasy oszczędności. Wydanie 2. Wydawnictwo Związku Rewizyjnego Spółdzielni Rolniczych. Warszawa, 1932 — jako książkę, dozwoloną do bibliotek szkół handlowych oraz jako książkę pomocniczą dla nauczycieli szkół wszelkich typów. (Nr. I Pr.-4847/32).

Zbiegniewska Izabela. Ostatnia entuzjastka. W stuletnią rocznicę urodzin Izabeli Zbiegniewskiej poświęcają tę książkę pamięci zmarłej, krzewicielki jej zasad i myśli. Warszawa, dla młodzieży od lat 15. (Nr. I Pr.-2256/34).

Ziemiański Ign. Praca kobiet w P. O. W. Wschód. Nakładem autora, Warszawa, 1933 — dla młodzieży powyżej lat 15. (Nr. I Pr.-919/33).

Bandrowski J. Sosenka z wydm. Opowieści morskie — dla młodzieży powyżej lat 15. (Nr. II-11186/31).

Baumfeld G. B. Odrodzenie wojskowe za Stanisława Augusta. Wydawnictwo Księgarni Szkolnej. Poznań, 1930 — dla młodzieży powyżej lat 15. (Nr. II-1042/33).

Baumfeld G. B. Wojsko a społeczeństwo w dawnej Polsce. Wydawnictwo Księgarni Szkolnej. Poznań, 1930 — dla młodzieży powyżej lat 15. (Nr. II-1042/33).

Bogusławski Ant. Różne powiastki. Wydawnictwo Księgarni Gebethnera i Wolffa. Warszawa, 1928 — dla dzieci lat 7—9. (Nr. I Pr.-10/32).

Cepnik H. Józef Piłsudski. Twórca niepodległego Państwa polskiego. Zarys życia i działalności popularnie skreślony. Wydawnictwo Instytutu propagandy państwowo-twórczej Warszawa, 1933 — dla młodzieży powyżej lat czternastu. (Nr. I Pr.-1163/33).

Chateaubriand. Atala Przełożył i wstępem opatrzył T. Żeleński (Boy). Warszawa. Nakł. Biblioteki Boy'a — dla młodzieży od lat 15. (Nr. I Pr.-425/33).

Chodynicki K. Reformacja w Polsce. Biblioteka Składnicy Nr. 7. Nakładem Polskiej Składnicy Pomocy Szkolnych. Warszawa — dla młodzieży od lat 16-stu szkół ogólnokształcących. (Nr. II-17259/30).

Croner E. Psychika młodzieży żeńskiej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów—Warszawa, 1932 — dla nauczycieli i dla uczniów w zakładach kształcenia nauczycieli. (Nr. I Pr.-3523/32).

Daszyńska-Golińska Z. Pionierka wiedzy gospodarczo-społecznej w Polsce. Notatki autobiograficzne. Wydawnictwo Stowarzyszenia „Służba obywatelska”. Kraków, 1932. Skład główny: „Dom Książki Polskiej” w Warszawie — dla młodzieży od lat 16. (Nr. I Pr.-1839/32).

Duninówna H. Zwierzyniec Antosia i Magdzi — dla dzieci od lat 9 do 11. (Nr. I Pr.-2525/33).

Dzikowski St. Egzotyczna Polska. Z myśliwskiej włości. Warszawa. Gebethner i Wolff, 1931 — do bibliotek nauczycielskich. (Nr. II-19664/31).

*) Przedruk z Dz. Urz. Min. W. R. i O.P. Nr. 3 z 1934 r.

Ernst M. Kosmografja. Podręcznik dla gimnazjów. Wydanie 5. No nowo opracował oraz zaopatrzył w liczne zadania i ćwiczenia A. Stachy. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów, 1931 — do bibliotek szkolnych. (Nr. I Pr.-7754/31).

Falkiewicz St. Chorągiew. Opowiadania żołnierskie z czasów wielkiej wojny. Warszawa, 1930 — do bibliotek szkolnych. (Nr. II-3664/30)

Gindrich Wł. O Polsce na morzu. Wydawnictwo Spółki wydawniczej „Pion”. Warszawa. 1933 — do bibliotek szkolnych. (Nr. I Pr.-248/33).

Górski A. Saga o Gislím wyjętym z pod prawa i inne sagi islandzkie opracował. Warszawa. Dom Książki Polskiej, 1931 — dla młodzieży od lat 15. (Nr. II-7856/31).

Grotowska H. Mali mieszkańcy dużego domu. Biblioteczka przyrodnicza. Wydawnictwo Księgarni Św. Wojciecha. Poznań, 1932 r. — do bibliotek szkolnych oraz jako książkę pomocniczą dla uczniów. (Nr. I Pr.-561/32).

Harbut J. St. Józef Chłopicki. Warszawa, 1930. Skład główny w Książnicy—Atlas — dla młodzieży powyżej lat 14. (Nr. II-4009/31).

Hertz Jan Adolf. Młody las. Sztuka w 4ch aktach. Warszawa, 1930 — dla młodzieży powyżej lat piętnastu. (Nr. II-29667/30).

Hincza St. Pierwszy żołnierz Odrodzonej Polski. Wydawnictwo Księgarni L. Fiszera. Łódź, 1928 — do bibliotek szkolnych dla młodzieży powyżej lat piętnastu. (Nr. I Pr.-8965/31).

Houben H. H. Północ woła... Wstęga przygód i płomień bohaterstwa na drodze do bieguna północnego. Przekł. W. Bełza. Poznań—Warszawa. Polskie Towarzystwo Przyjaciół Książki — dla młodzieży od lat 15.

Jaworska M. Marszałek Foch. Biblioteka Szkoły Powszechnej Nr. 35. Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów, 1933. Cena 50 gr. — dla uczniów szkół powszechnych i średnich ogólnokształcących od lat 12. (Nr. I Pr.-1541/33).

Jeans James. Nowy świat fizyki. Biblioteka Wiedzy. Tom III. Trzaska. Evert i Michalski Sp. Akc. Warszawa — dla nauczycieli. (Nr. I Pr.-1578/33).

Katelbach St. Nauka o handlu. Wydawnictwo Instytutu Szerzenia praktycznej Wiedzy przemysłowej. Warszawa. Skład główny: Warszawa, Nowy Świat 17 — do bibliotek szkół handlowych. (Nr. I Pr.-4349/32).

Kawałkowski Al. Od rozbiorów do zjednoczenia. Wydawnictwo Tow. Wydawniczego „Polska Zjednoczona”. Warszawa 1930 — dla starszej młodzieży. (Nr. II-1671/30).

Korowicz H. Polityka przemysłowa w zarysie. Lwów, 1930. Nakładem własnym. Skład gł. w księgarniach Książnicy-Atlasu. Lwów—Warszawa—do bibliotek szkół handlowych. (Nr. I Pr.-4841/32).

Kossak-Szczucka Z. Ku swoim. Powieść dla młodzieży. Z licznymi ilustracjami Karola Kossaka. Poznań. Nkł. Księgarni Św. Wojciecha — dla dzieci lat 11—15. (Nr. I Pr.-694/32).

Kossowski J. Szyb S. Nr. 4 — dla młodzieży od lat 15. (Nr. I Pr.-1341/32).

Kościuszko T. Napomknienia względem poprawy losu włościan i Uniwersał Połaniecki. Wydawnictwo M. Arcta. Warszawa — do bibliotek szkolnych. (Nr. II-8288/30).

De Kruif P. Łowcy mikrobów. Przełożył St. Miklaszewski. Wydawnictwo Trzaski, Everta i Michalskiego. Warszawa — do bibliotek szkolnych. (Nr. I Pr.-1575/33).

Kulczyński St. Atlas flory polskiej. Kraków. 1931. Nakładem Polskiej Akademji Umiejętności. Skład główny w księgarniach Gebethnera i Wolffa — do bibliotek nauczycielskich. (Nr. I Pr.-4887/32).

Limanowski B. Tadeusz Kościuszko. Życiorys. Wydawnictwo J. Mortkowicza. Warszawa — do bibliotek szkolnych. (Nr. II-29176/30).

Luniński Ern. Berek Joselewicz. Wydawnictwo Komitetu Obywatelskiego budowy pomnika-szkoły zawodowej i powszechnej im. pułk. Berka Joselewicza w Kocku 1/32 — dla nauczycieli oraz dla starszej młodzieży. (Nr. II-5019/30).

Mah Jong. Świat tajemnic. Wydawnictwo Biblioteki Groszowej. Warszawa — dla młodzieży lat 11—15. (Nr. II--15972/30).

Makowski Arn. Użyteczne źródła energii i ich przyszłość, ze szczególnem uwzględnieniem polskich — Warszawa, 1928 — do bibliotek szkolnych. (Nr. II-5387/30).

Mickiewicz Adam. Dzieła poetyckie. Wydał i objaśnił T. Pini. Wydanie 6 zupełne. Nowogródek, 1934. Wydawnictwo Komitetu Mickiewiczowskiego — do bibliotek szkół wszelkich typów. (Nr. I Pr.-2850/32).

Moszyńska J. Moja matka. Warszawa. Biblioteka Książek Błękitnych — dla dzieci lat 11—15. (Nr. I Pr.-4734/32).

Nayder M. Mikołaj Kopernik. Biblioteka szkoły powszechnej. Z cyklu: Co daliśmy ludzkości. Nr. 34. Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów, 1933 — dla uczniów wyższych klas szkół powszechnych. (Nr. I Pr.-1537/33).

Norwid Cyprian. Peczje wybrane. Ułożył i przypisami opatrzył Mrtjam. Warszawa. Wydawnictwo J. Mortkowicza, 1933 — do bibliotek nauczycielskich. (Nr. I Pr.-251/33).

Orłowicz M. Ilustrowany przewodnik po Wołyniu. Wydawnictwo Wołyńskiego Tow. Krajoznawczego i Opieki nad zabytkami przeszłości w Łucku. Łuck, 1929 — do bibliotek szkolnych. (Nr. II-24268/30).

Ossendowski F. A. Daleka podróż boćka. Z ilustracjami M. Żukowskiej. Warszawa. Biblioteka Książek Różowych — dla dzieci lat 9—11 (Nr. I Pr.-778/33).

Ostrowski J. Brazylja. Biblioteczka geograficzno-podróżnicza. T. 6. Wydawnictwo Książnicy-Atlasu. Lwów—Warszawa — do bibliotek szkolnych. (Nr. I Pr.-1269/33).

Papee Fr. Lwów. Biblioteka powszechna. Nr. II. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów, 1933 — dla dzieci powyżej lat dziesięciu. (Nr. I Pr.-1040/33).

Papee St. Wielkopolska wczoraj i dziś. Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów, 1933 — dla nauczycieli oraz starszej młodzieży. (Nr. I Pr.-146/33).

Paszkwicz Ad. Wśród murzynów Angoli. Wydawnictwo Książnicy-Atlasu. Lwów—Warszawa, 1932 — dla młodzieży powyżej lat trzynastu. (Nr. I Pr.-2015/32).

Piętnaście lat Państwa Polskiego. Praca zbiorowa. Słowo wstępne p. Premiera J. Jędrzejewicza. Warszawa, 1933. Powszechny Uniwersytet Korespondencyjny — za poleconą do użytku szkolnego, jako książkę do bibliotek szkolnych dla nauczycieli oraz uczniów szkół wszelkich typów. (Nr. I Pr.-4002/33).

Piotun-Nouszewski St. Stefan Żeromski. Dom, dzieciństwo i młodość. Wydawnictwo J. Mortkowicza. Warszawa, 1928 — dla młodzieży od lat piętnastu. (Nr. I Pr.-9328/31).

Przybylski A. Wojna polska 1918—1921. Wydawnictwo Wojskowego Instytutu Wydawniczego. Warszawa, 1930 — dla młodzieży powyżej lat piętnastu. (Nr. II-24764/30).

Rabska Z. Tajemnice Łazienek. Wydanie trzecie. Warszawa, Biblioteka Książek Różowych. 1928 — dla dzieci lat 9—11. (Nr. I Pr.-3621/33).

Reutt M. Księżniczka Jose. Wydawnictwo Księgarni i Drukarni Katolickiej S. A. Katowice, 1933 — dla dzieci lat 9—11. (Nr. I Pr.-318/33).

Rzeczpospolita Polska. Atlas statystyczny. Wydawnictwo Głównego

Urzędu Statystycznego, Warszawa, 1930 — do bibliotek nauczycielskich. (Nr. II-4039/30).

Salgari Em. Dramat na Oceanie Spokojnym. Przekład J. Birkenmajera. Wydawnictwo księgarni św. Wojciecha, Poznań — dla dzieci lat 11—15. (Nr. I Pr.-699/32).

Schummer-Szermentowski E.M. Litwa. Biblioteka Szkoły Powszechnej nr. 25. Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Łwów, 1933. Cena 50 gr. — dla uczniów szkół powszechnych i średnich ogólnokształcących od lat 11. (Nr. I Pr.-1430/33).

Siemiradzki J. O Indianach południowej Ameryki. Wydawnictwo Księgarni geograficznej „Orbis”. Kraków, 1924 — do bibliotek szkolnych. (Nr. II-19928/30).

Skarżyński St. Kapitan-pilot. Na RWD 5 przez Atlantyki. Wydawnictwo Aeroklubu R. P. Nakładem L. Złotnickiego. Warszawa, 1934 — za poleceną do użytku szkolnego, jako książkę do bibliotek szkół wszelkich typów dla starszej młodzieży. (Nr. I Pr.-4303/33).

Sławoj-Składkowski F. Gdzie widziałem Komendanta nim Polskę wywalczył. Wydawnictwo Gebethnera i Wolffa. Polska i świat współczesny. Biblioteka młodzieży. Warszawa, 1933 — dla młodzieży powyżej lat 10. (Nr. I Pr.-3305/33).

Sokołowski J. Wędrówki ptaków. „Nasz Zwierzyniec”. Nr. 2. Wydawnictwo „Naszej Księgarni”. Warszawa, 1929 — do bibliotek szkolnych oraz jako książkę pomocniczą dla uczniów szkół wszelkich typów. (Nr. II-882/30).

Strug Andrzej. Ludzie podziemni. Wydanie 3. Wydawnictwo J. Mortkowicza. Warszawa, 1930 — dla młodzieży powyżej lat 15. (Nr. II-11249/31).

Strug A. Odznaka za wierną służbę. Wyd. drugie. Warszawa, G-wo Wydawnicze, 1931 — dla młodzieży od lat 15. (Nr. II-11249/31).

Suchodolski B. Ideały kultury a prądy społeczne. Wypisy z dzieł myślicieli polskich XIX i XX wieku. Wydawnictwo „Naszej Księgarni”. Warszawa, 1933 — do bibliotek nauczycieli szkół średnich. (Nr. I Pr.-4607/32).

Syrokomla Wł. Kęs chleba. Biblioteczka Narodowa. Wydawnictwo M. Arcta. Warszawa, 1924 — do bibliotek szkolnych. (Nr. II-20134/30).

Syrokomla Wł. Ułaz. Biblioteczka Narodowa. Wydawnictwo M. Arcta. Warszawa, 1924 — do bibliotek szkolnych. (Nr. II-20134/30).

Szajnocha K. Szkice historyczne. (Wybór) Serja I. Opracował Wł. Kucharski. Część I. Tekst. Część II. Objasnienia i przypisy. Wydawnictwo Instytu-

tu wydawniczego „Biblioteka Polska“ — dla młodzieży powyżej lat 14. (Nr. II-23040/30).

Szalay Groele W. Milusińscy. Biblioteka Szkoły Powszechnej. Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów, 1933 — dla dzieci od lat 7—9. (Nr. I Pr.-1431/33).

Szczerbowski H. Boje o Polskę Marszałka Józefa Piłsudskiego. Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów, 1933 — dla uczniów szkół powszechnych i średnich ogólnokształcących od lat 12. (Nr. I Pr.-1033/33).

Śniadecki J. O fizycznym wychowaniu dzieci. Wydanie nowe sporządził Alfr. Tom. Nakładem Towarzystwa Wyd. Książka Polska. Skład główny w Polskiej Składnicy Pomocy Szkolnych. Warszawa, 1930 — dla nauczycieli oraz dla uczniów w zakładach kształcenia nauczycieli. (Nr. I Pr.-8309/31).

Tajemnice atomu (o istocie materji). Biblioteka Wiedzy. Tom VI. Trzaska, Evert i Michalski S. A. Warszawa — dla młodzieży szkół średnich ogólnokształcących powyżej lat 15. (Nr. I Pr.-1577/33).

Tauber M. i Wajngarten J. Żydzi. Biblioteka Szkoły Powszechnej. Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów, 1933 — do bibliotek szkolnych. (Nr. I Pr.-1533/33).

Tomanek Fr. i Treter J. Tematy do księgowości. Część III. Księgowość przemysłowa i bilanse. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów—Warszawa, 1929 — od bibliotek szkół handlowych oraz książkę pomocniczą na nauczycieli szkół handlowych. (Nr. I Pr.-1097/32).

Tomanek Fr. Zarys metodyki nauczania rachunkowości podwójnej. Warszawa, 1933. Skład główny w księgarniach Książnicy-Atlas — do bibliotek nauczycieli szkół handlowych. (Nr. I Pr.-1685/33).

Ustawa konstytucyjna Królestwa Polskiego z dnia 27 listopada 1815 roku oraz Statut organiczny dla Królestwa Polskiego z dnia 26 lutego 1832 roku. Biblioteczka historyczna. Wydawnictwo M. Arcta. Warszawa, 1917 — dla młodzieży wyższych klas szkół średnich. (Nr. II-8289/30).

W XV-lecie niepodległości. Warszawa. Główna Księgarnia Wojskowa — jako książkę poleconą do bibliotek nauczycielskich szkół wszelkich typów, do bibliotek dla młodzieży powyżej lat 15 oraz urzędników państwowych, zajętych w administracji szkolnej. (Nr. I Pr.-73/34).

Walewska C. W walce o równe prawa. Nasze bojownice. Wydawnictwo redakcji „Kobiety współczesnej“. Warszawa, 1930 — do bibliotek nauczycielskich. (Nr. I Pr.-993/32).

Zakrzewski W. Historia powszechna. Na wyższe klasy szkół średnich. Tom III. Historia nowożytna. Wydanie 12. Wydawnictwo Gebethnera i Wolf-fa. Warszawa—do bibliotek nauczycieli szkół powszechnych. (Nr. II-14583/30).

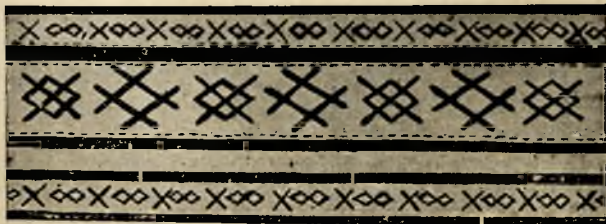
Zieliński T. Młodzi bohaterowie. 1863. Biblioteka Książek Błękitnych. Warszawa — dla dzieci lat 9—11. (Nr. I Pr.-1049/33).

Źródła do dziejów wychowania i szkolnictwa w Polsce z doby Izby Edukacji Publicznej 1807—1812 zebrał i wstępem poprzedził Z. Kukulski. Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Lublinie. Skład główny: Dom Książki Polskiej. Warszawa, 1931 — dla nauczycieli i dla uczniów w zakładach kształcenia nauczycieli. (Nr. II-1864/31).

Żurakowska Z. Gość z Ameryki. Opowiadania. Wydawnictwo J. Mortkowicza. Nakład T-wa Wydawniczego. Warszawa. 1927 — dla młodzieży lat 11 do 15. (Nr. I Pr.-766/32).

Życiorysy zasłużonych kobiet. Emma Jeleńska-Dmochowska. Strażniczka kresowa. Opracowały L. Życka i W. Niedziałkowska-Dobaczewska. Kraków, 1932 — do bibliotek szkolnych. (Nr. I Pr.-1840/32).

Życzyński H. Dziady dreźnieńskie Mickiewicza. W setną rocznicę. Lublin, 1932 r. Skład główny: Dom Książki Polskiej w Warszawie — do bibliotek szkolnych dla nauczycieli. (Nr. I Pr.-3225/32).

Komunikaty.

Kolegium Międzynarodowych Wykładów Akademickich im Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego w Gdyni.

W roku 1935 odbędą się po raz czwarty z rzędu wykłady w Kolegium Międzynarodowych Wykładów Akademickich im. Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego w Gdyni, a to w czasie od 14 lipca do 1 sierpnia 1935. Wykłady odbywać się będą w 2-ch działach, wchodzących w skład Kolegium, a mianowicie: w Instytucie Międzynarodowych Wykładów Nauk Administracyjnych i Gospodarczych i w Instytucie Wykładów o Kulturach Narodów Słowiańskich.

W pierwszym instytucie wykłady poświęcone będą przedmiotom następującym: 1. zagadnienia samorządowe: samorząd miejski, samorząd ziemski (Powiatowy i gminny); w dziale tym będą wykłady o ustroju samorządu, o finansach komunalnych i o działalności gospodarczej, tudzież o organizacji wewnętrznej pracy w zarządach samorządowych. Ustrój samorządu głównych państw europejskich. Rola rządu i samorządu na polu techniki sanitarnej. 2. Ogólne zagadnienia gospodarcze (zagadnienia wymiany międzynarodowej, problemy walutowe, problem oddłużeniowy, problem reformy ubezpieczeń społecznych, gospodarczych, gospodarcze porozumienia międzynarodowe, kartele). 3. Ogólne zagadnienia prawno - państwowe i prawno-historyczne (genеза i ustrój Państwa Polskiego, kultura prawnicza dawnej Polski na tle porównawczem słowiańskim. 4. Gdynia i Gdańsk (port w Gdyni i w Gdańsku, życie gospodarcze wolnego miasta Gdańska, eksport i import przez Gdynię). 5. Geografia komunikacyjna (porty, koleje, rzeki spławne, kanały, autostrady, wzajemne współdziałanie i konkurencja, ze szczególnem uwzględnieniem portów bałtyckich). 6. Zagadnienia prawa morskiego. 7. Stosunki gospodarcze Polski z innymi państwami i stosunki gospodarcze w innych państwach. 8. Problemy postępowania administracyjnego na tle porównawczem.

W drugim instytucie będą się odbywać wykłady następujące: 1. Geografia, skład ludnościowy, historia i literatura jugosłowiańska. 2. Etnografia (wierzenia i magja w kulturze ludowej Słowian, medycyna ludowa Słowian, Etnografia Pomorza). 3. Ludowa literatura ukraińska, zarys literatury ukraińskiej, literatura polska a ukraińska. 4. Literatura białoruska. 5. Literatura czeska i słowacka. 6. Sztuka ludowa w Polsce (motywy ludowe w narciarstwie i rzeźbie polskiej, drzeworyt współczesny w Polsce). 7. Literatura bułgarska. 8. Dzieje szkolnictwa w Polsce (historja wszechnicy Jagiellońskiej). 9. Architektura (architektura klasyczna w Polsce, społeczna rola architektury). 10. Wykłady monograficzne z dziedziny literatury polskiej. 11. Dzieje odbudowy Państwa Polskiego (walka podziemna, okres wojny światowej, wojna polska). 12. Wykłady monograficzne o postaci Marszałka Józefa Piłsudskiego

(Józef Piłsudski jako historyk 1863 r., Józef Piłsudski jako naczelny wódz).

Uczestnicy wykładów otrzymują zniżki kolejowe w wysokości przewidzianej dla urzędników państwowych (o ile ich nie posiadają), tudzież mają zapewnione pomieszczenie wraz z całem utrzymaniem w gmachu Państwowej Szkoły Morskiej w Gdyni, względnie w Instytucie Handlu Morskiego, obok Szkoły Morskiej w cenie 5 zł. dziennie. Uczestnicy wykładów otrzymują świadectwa uczęszczania (Certificat d'assidueite). Wykłady połączone są ze zwiedzieniami i wycieczkami. Opłata za wykłady wynosi w każdym z Instytutów po 20 zł. za wykłady zaś w obu Instytucjach — 30 zł. (Wykłady zaś w obu Instytucjach nie kolidują ze sobą, tak że można równocześnie słuchać wykładów w obu Instytucjach).

Zgłoszenia kandydatów (ek) należy nadsyłać na ręce kierowniczkii biura Kolegium p. Janiny Klemańskiej, Warszawa ul. Wspólna 54, m. 3 tel. 9-28-54.

Rektorem Kolegium jest prof. dr. Tadeusz Hilarowicz, protektorami: prof. dr. Aleksander Jovanovic (Belgrad) i prof. dr. Karol Lasovka (Bratislava).

Podobnie, jak w latach poprzednich spodziewany jest liczny udział słuchaczy nie tylko z Polski, ale i z państw innych (Jugosławja, Czechosłowacja, Bułgaria, Rumunja, Węgry, Estonja). Wykładają wybitni prelegenci (profesorowie i przedstawiciele praktyki z Polski i z zagranicy). Wykłady odbywają się w Instytucie Wykładów o Kulturach Narodów Słowiańskich w języku polskim, a w Instytucie Międzynarodowych Wykładów Nauk Administracyjnych i Gospodarczych — w języku polskim, francuskim i niemieckim.

Taksa klimatyczna w Zakopanem.

Zarząd Uzdrowiska zawiadamia, że Wydział Wykonawczy Komisji Uzdrowiskowej na posiedzeniu odbytem dnia 25.X.1934 r. uchwalił dla uczestników (Członków) wycieczek i kursów przybywających do Zakopanego, a pozostających pod wspólnem kierownictwem i mieszkających w Zakopanem w zbiorowych kwaterach (koszarowo), w wieku do lat 25-ciu i nie posiadających zajęcia (niezarobkujących), wyznaczyć następujące ulgowe stawki taksy klimatycznej:

za pobyt 1-tygodniowy od osoby	2 zł. 50 gr.
.. 2-	4 zł.
.. 3-	5 zł. 50 gr.
.. 4-	7 zł.

OGŁOSZENIE.

Zaginęła legitymacja urzędnicza Nr. 62 Rozalji Gondkowskiej, wydana przez Inspektorat Szkolny w Prużanie.

DO PP. KIEROWNIKÓW SZKÓŁ.

W związku ze zbliżającym się końcem pierwszego półrocza szkolnego prosimy PP. Kierowników o nadsyłanie pod naszym adresem zamówień na świadectwa szkolne.

Zaznaczamy, że zamówienia będą wykonywane w kolejności zgłoszeń, to też prosimy o łaskawe szybkie nadsyłanie zapotrzebowań.

NASZ SKLEP — URANIA S. A.

Oddział w Brześciu n.B.

ul. 3-go Maja Nr. 5.

Adres Redakcji i Administracji: Brześć n.B.

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Brzeskiego.

Cena prenumeraty rocznej Dziennika Urzędowego 6 zł.

Cena pojedynczego numeru 60 groszy.

Ogłoszenie na okładce: cała strona 100 zł., ½ strony 60 zł.

¼ strony 30 złotych.

Ogłoszeń w tekście nie umieszczamy.

Konto P. K. O. Nr. 30527.

Odbito w Drukarni „LITERACKIEJ“ w Brześciu n. B.
z polecenia Kuratora Okręgu Szkolnego Brzeskiego.